



Załącznik
do uchwały Nr
Rady Powiatu
w Chełmie
z dnia



POWIATOWY PROGRAM
OCHRONY ZDROWIA
PSYCHICZNEGO
NA LATA 2024-2030



Spis treści

1. WPROWADZENIE.....	3
1.1 Podstawy formalno-prawne programu.....	3
2. ZDROWIE PSYCHICZNE.....	4
2.1. Ochrona zdrowia psychicznego w dokumentach WHO i Unii Europejskiej.....	4
2.2. Sytuacja w Polsce.....	5
3. CHARAKTERYSTYKA ORAZ STRUKTURA DEMOGRAFICZNA POWIATU CHEŁMSKIEGO.....	7
4. MODEL FUNKCJONOWANIA OŚRODKÓW WSPARCIA PSYCHIATRYCZNEGO DLA DZIECI I MŁODZIEŻY.....	7
4.1. Ośrodki środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży- pierwszy stopień referencyjności.....	7
4.2 Centra Zdrowia Psychicznego - II poziom referencyjności.....	9
4.3 Ośrodki wysokospecjalistycznej całodobowej opieki psychiatrycznej – III poziom Referencyjności.....	11
5. SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA W POWIECIE CHEŁMSKIM.....	12
5.1 Leczenie ambulatoryjne zaburzeń psychicznych.....	13
5.2 Zaburzenia psychiczne w opiece stacjonarnej.....	14
6. PLANOWANE DZIAŁANIA W RAMACH POWIATOWEGO PROGRAMU OCHRONY ZDROWIA PSYCHICZNEGO NA LATA 2024-2030.....	15
7. INSTYTUCJE UDZIELAJĄCE WSPARCIA NA TERENIE POWIATU CHEŁMSKIEGO.....	21
7.1 Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Rejowcu Fabrycznym.....	21
7.2 Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Wierzbicy.....	24
7.3 Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Pławanicach.....	27
7.4 Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Dorohusku.....	33
7.5 Powiatowy Urząd Pracy w Chełmie.....	35
7.6 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chełmie.....	36
7.7 Dom Pomocy Społecznej w Nowinach.....	38
7.8 Dom Pomocy Społecznej w Rejowcu.....	39
7.9 Dom Dziecka w Siedliszczu.....	40
7.10 Warsztaty Terapii Zajęciowej.....	41
7.11 Środowiskowe Domy Samopomocy.....	44
7.12 Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej.....	46
7.13 Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności.....	48
8. Stowarzyszenie Tak Niewiele.....	50
9. MONITORING I SPRAWOZDAWCZOŚĆ.....	51
10. PODSUMOWANIE.....	52



1. WPROWADZENIE

Niniejszy program określa najistotniejsze elementy polityki zdrowotnej oraz wyznacza kierunki w zakresie dostępności do różnych form psychiatrycznej opieki zdrowotnej. Kierowany jest do mieszkańców powiatu chełmskiego w różnym wieku, zmagających się z różnorodnymi problemami, zaburzeniami i chorobami psychicznymi. Działaniami programu objęte są również osoby znajdujące się w otoczeniu osób chorych tj. rodziny, środowisko lokalne oraz członkowie wszelkich grup zawodowych świadczących szeroko rozumianą pomoc. Program przedstawia długofalowe, strategiczne kierunki działań polityki społecznej i zdrowotnej poprzez zmianę podejścia do problemów psychicznych i uzyskanie przez osoby z zaburzeniami psychicznymi i ich bliskich większego zrozumienia ze strony społeczności.

Celem opracowania Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2024-2030 jest przede wszystkim prawidłowe zdiagnozowanie sytuacji zdrowotnej mieszkańców powiatu chełmskiego, przeprowadzenie analizy potrzeb i dostępności do każdego rodzaju świadczeń skierowanych do osób z zaburzeniami psychicznymi, a w efekcie końcowym ustalenie obszarów wymagających korekty, aktywizacji i podjęcia działań.

1.1 Podstawy formalno-prawne programu

Program opracowany został na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 (Dz. U. 2023 poz. 2480), którego główne cele sformułowane zostały w następujący sposób:

- 1) zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi, w tym osobom uzależnionym oraz doświadczającym kryzysu psychicznego, wszechstronnej i kompleksowej opieki i wsparcia adekwatnych do ich potrzeb;
- 2) prowadzenie działań na rzecz zapobiegania stygmatyzacji i dyskryminacji osób z zaburzeniami psychicznymi.

W ww. rozporządzeniu wskazano cele dla samorządów powiatów:

Cel główny: Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi, w tym osobom uzależnionym oraz doświadczającym kryzysu psychicznego, wszechstronnej i kompleksowej opieki i wsparcia adekwatnych do ich potrzeb.

Cel szczegółowy: upowszechnienie zintegrowanego i kompleksowego modelu ochrony zdrowia psychicznego w oparciu o model opieki środowiskowej.



Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2024-2030 powstał w oparciu o Regionalny Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Województwa Lubelskiego na lata 2023-2030, opracowany przez zespół pod przewodnictwem dr. n. med. Piotra Drehera i uchwalony 11 września 2024 r. przez Zarząd Województwa Lubelskiego (Uchwała Nr XXXVIII/730/2024). Regionalny program zawiera szczegółową analizę epidemiologiczną w województwie lubelskim oraz cele i zadania dla samorządów wynikające z Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030.

Zgodnie z wytycznymi zawartymi w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego, Zarząd Powiatu w Chełmie Uchwałą Nr 161 / 2024 z dnia 13 grudnia 2024 r. powołał Zespół koordynujący realizację Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2024-2030 w składzie:

- 1) Dorota Bezler – przewodniczący (przedstawiciel Starostwa Powiatowego w Chełmie);
- 2) Mariusz Cimek – członek (przedstawiciel Starostwa Powiatowego w Chełmie);
- 3) Monika Franus – członek (przedstawiciel Starostwa Powiatowego w Chełmie);
- 4) Aleksandra Iwaniec – członek (przedstawiciel Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Chełmie);
- 5) Anna Janiszewska - członek (przedstawiciel Domu Pomocy Społecznej w Rejowcu);
- 6) Aneta Wróblewska – członek (przedstawiciel Domu Dziecka w Siedliszczu);
- 7) Agnieszka Niedźwiedzka - członek (przedstawiciel Domu Pomocy Społecznej w Nowinach);
- 8) Magdalena Wituch - członek (przedstawiciel Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Dorohusku);
- 9) Bożena Maszczak-Ożóg – członek (przedstawiciel Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Pławanicach);
- 10) Elżbieta Padewska - członek (przedstawiciel Powiatowego Urzędu Pracy w Chełmie);
- 11) Monika Pawlas - członek (przedstawiciel Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej w Rejowcu Fabrycznym);
- 12) Justyna Diediuk – członek (przedstawiciel Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej w Wierzbicy);
- 13) Beata Adamczyk – członek (przedstawiciel Stowarzyszenia Tak Niewiele).

Zadania i tryb działania Zespołu zostały określone w Regulaminie Pracy Zespołu.



2. ZDROWIE PSYCHICZNE

2.1. Ochrona zdrowia psychicznego w dokumentach WHO i Unii Europejskiej

Zdrowie psychiczne w ujęciu Światowej Organizacji Zdrowia (World Health Organisation) jest jednym z najistotniejszych składników, wpływających na poczucie jakości życia człowieka, którego funkcjonowanie zarówno w aspekcie osobistym jak i rodzinnym ściśle łączy się z poczuciem zdrowia psychicznego. W zakresie zdrowia psychicznego istotny jest nie tylko brak objawów choroby psychicznej. Ważna jest również satysfakcja z życia, realizacja celów, osiąganie poczucia szczęścia w sferze zawodowej i prywatnej oraz przekonanie o zasobach sprzyjających nawiązywaniu i utrzymywaniu relacji interpersonalnych.

Jednym z pierwszych, bardzo istotnych dokumentów Światowej Organizacji Zdrowia, który bezpośrednio odnosi się do ochrony w zakresie zdrowia psychicznego jest raport zatytułowany „Mental health: new understanding, new hope” (Zdrowie psychiczne: nowe rozumienie, nowa nadzieja) z 2001 r., w którym prezentuje się ówczesne patrzanie na zakres związany z problematyką zdrowia psychicznego, a także chorób. O tym jak powinno być traktowane systemowo zdrowie psychiczne, napisano w art. 152 Traktatu Ustanawiającego Wspólnotę Europejską z 1992 roku. Oba dokumenty wskazują, że działania na rzecz ochrony zdrowia psychicznego powinny być respektowane przez państwa członkowskie.

Założenia Helsińskiej Deklaracji Ministrów Zdrowia Krajów Europejskich z 2005 r. pt. „Deklaracja o ochronie zdrowia psychicznego dla Europy” obligują nasze państwo m. in. do:

- rozwijania świadomości znaczenia dobrego samopoczucia psychicznego dla funkcjonowania społeczeństwa;
- przeciwdziałania stygmatyzacji, nierówności i dyskryminacji, jakiej doświadczają osoby chorujące psychicznie i ich rodziny;
- opracowania i wdrożenia systemów ochrony zdrowia psychicznego, które uwzględnią promocję, profilaktykę, leczenie i rehabilitację.

Europejski Pakt na rzecz Zdrowia i Dobrostanu Psychicznego (2005 r.) zawiera zalecenia do realizacji działań na rzecz poprawy stanu zdrowia psychicznego w krajach Unii Europejskiej dotyczące:

- prewencji zaburzeń depresyjnych i zachowań autodestrukcyjnych, w tym samobójstw;
- zdrowia psychicznego młodzieży w kontekście edukacji i promocji zdrowia;
- pozytywnego postrzegania osób z zaburzeniami psychicznymi w środowisku zawodowym;



- pracy na rzecz zdrowia psychicznego osób starszych i osób wykluczonych społecznie ze względu na choroby i zaburzenia psychiczne¹

2.2. Sytuacja w Polsce

Zarówno w Polsce, jak i na całym świecie systematycznie wzrasta liczba osób leczonych z powodu zaburzeń psychicznych. Tendencja ta się utrzymuje ze względu na liczne wyzwania cywilizacyjne oraz zwiększenie poziomu społecznych zagrożeń dla zdrowia psychicznego, takich jak: bezrobocie, ubóstwo, przemoc, rozluźnienie więzi społecznych, epidemia COVID-19 i wojna w Ukrainie.

Jak podaje Ministerstwo Zdrowia, styl życia, a także środowisko naturalne i społeczne, powodują że nasze zdrowie psychiczne narażone jest na wiele zagrożeń. Bardzo duży wpływ na nasze zdrowie psychiczne wywierają również uzależnienia od alkoholu, substancji psychoaktywnych (w tym narkotyków) i behawioralne (od czynności, np. pracy, zakupów, internetu).

W Polsce przynajmniej jedno zaburzenie psychiczne rozpoznaje się u ponad 23,4% mieszkańców. A więc średnio co czwarty Polak doświadczył więcej niż jednego z zaburzeń psychicznych, a liczbę osób, które zmagają się z kilkoma zaburzeniami, szacuje się na blisko ćwierć miliona osób.²

Mając powyższe na uwadze, profilaktyka oraz leczenie zaburzeń psychicznych to jedno z największych wyzwań z zakresu zdrowia publicznego w najbliższych dekadach. Budowanie i realizacja nowoczesnego systemu ochrony zdrowia psychicznego jest zadaniem wielu instytucji, organizacji, a przede wszystkim samorządów. W tym celu opracowano „Powiatowy Program Zdrowia Psychicznego na lata 2024-2030”, który stwarza możliwość wielopłaszczyznowego podejścia do problemów zdrowia psychicznego, profilaktyki, leczenia i wsparcia społecznego mieszkańców powiatu chełmskiego.

Dokument ten zawiera diagnozę aktualnego stanu opieki zdrowotnej, udzielanej pomocy w zakresie zdrowia psychicznego oraz wskazuje cele i zadania, ukierunkowane na wszechstronną pomoc mieszkańcom powiatu chełmskiego.

1 Za Regionalny Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla województwa lubelskiego na lata 2023-2030.

2 <https://archiwum.mz.gov.pl/zdrowie-i-profilaktyka/zdrowie-psychiczne-uzaleznienia/>



3. CHARAKTERYSTYKA ORAZ STRUKTURA DEMOGRAFICZNA POWIATU CHEŁMSKIEGO

Powiat chełmski zlokalizowany jest we wschodniej części województwa lubelskiego. Zajmuje obszar 1886,79 km². W jego skład wchodzi 15 gmin, w tym: 1 miejska, 2 gminy miejsko-wiejskie i 12 gmin wiejskich.

- miasto Rejowiec Fabryczny
- gminy miejsko - wiejskie: Rejowiec, Siedliszcze
- gminy wiejskie: Białopole, Chełm, Dorohusk, Dubienka, Kamień, Leśniowice, Ruda-Huta, Rejowiec Fabryczny, Sawin, Wierzbica, Wojsławice, Żmudź.

Siedziba władz powiatu chełmskiego zlokalizowana jest w mieście Chełm. Teren powiatu zamieszkuje 73457 osób (dane GUS na dzień 30 czerwca 2024 r.), co stanowi ok. 3,6 % ogółu mieszkańców województwa lubelskiego. Średnia gęstość zaludnienia w powiecie wynosi ok. 39 osób/km² i wykazuje tendencję spadkową. W miastach liczba mieszkańców wynosi 7278 osób, a na wsi - 66179 osób. Kobiety jest więcej niż mężczyzn.

Większość mieszkańców powiatu chełmskiego zamieszkuje tereny wiejskie.

Wg prognoz GUS w 2034 r. powiat chełmski będzie zamieszkiwało zaledwie 69 395 osób.³

Ludność w powiecie chełmskim w 2024 roku (stan na dzień 30 czerwca).

Płeć	Miasto	Wieś	Razem
Mężczyzna	3539	32962	36501
Kobieta	3739	33217	36956
Razem	7278	66179	73457

Ludność w powiecie chełmskim w 2018 roku (stan na dzień 31 grudnia).

	Miasto	Wieś	Razem
Mężczyźni	3813	34795	38608
Kobiety	4086	35534	39620
Razem	7899	70329	78228

4. MODEL FUNKCJONOWANIA OŚRODKÓW WSPARCIA PSYCHIATRYCZNEGO DLA DZIECI I MŁODZIEŻY

4.1 Ośrodki środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży- pierwszy stopień referencyjności.

Są to zespoły i ośrodki środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży, zatrudniające psychologów, psychoterapeutów i terapeutów środowiskowych. Takie ośrodki udzielają pomocy także tym dzieciom, które nie potrzebują

³ Dane statystyczne Główny Urząd Statystyczny wygenerowane na stronie internetowej <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>



diagnozy psychiatrycznej lub farmakoterapii. Ich zadaniem jest udzielenie skutecznej pomocy w ramach interwencji takich jak: psychoterapia indywidualna i grupowa, terapia rodzinna czy praca z grupą rówieśniczą. Mają jak najwcześniej reagować na pojawiające się problemy. Pozwala to nie dopuścić do pogorszenia stanu zdrowia psychicznego pacjenta i uniknąć hospitalizacji na oddziale psychiatrycznym. Jest to kierunek zmian zgodny z obecnymi tendencjami kształtowania systemów ochrony zdrowia psychicznego w innych europejskich krajach oraz zgodny z międzynarodowymi rekomendacjami.

Planuje się, aby docelowo w każdym powiecie lub grupie powiatów funkcjonował ośrodek I stopnia referencyjnego. Lokalizacja takiego ośrodka ma umożliwić pracownikom ścisłą współpracę ze środowiskiem lokalnym, zwłaszcza jednostkami systemu oświaty.

Według danych Lubelskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia w 2023 r. roku województwie funkcjonowało 31 ośrodków I poziomu referencyjności, które udzieliły łącznie 147 876 świadczeń dla 14 124 pacjentów.

Ośrodki Środowiskowego Wsparcia Psychologicznego	Lokalizacja
Euro-Medica spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	ul. Obłowska 1A/7 22-100 Chełm
Pielęgniarska Opieka Domowa "Piel-Med.Plus" B.P.J.Stelmachowicz, spółka jawna	ul. Ceramiczna 22A 22-100 Chełm
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Profilaktyki, Diagnozy i Terapii Zdrowia Psychicznego Małgorzata Prystupa	ul. Pogodna 8 22-150 Wierzbica Osiedle

Tab. 1. Ośrodki I poziomu referencyjności funkcjonujące w powiecie chełmskim w 2023 r.

Dostępność do świadczeń oraz ogólna liczba porad pokrywa się z lokalizacją ośrodków środowiskowej opieki psychologicznej. Dostępność do świadczeń zdrowotnych nie była jednakowa we wszystkich powiatach. Najwięcej porad udzielono w m. Lublin i powiecie lubelskim.

lokalizacja	liczba pacjentów	liczba porad
krasnostawski	486	4032
chełmski	460	5242
m. Chełm	579	6825



włodawski	437	7232
lubelski	1070	8814
m. Lublin	2898	23329

Tab. 2. Liczba pacjentów w ramach ośrodków I poziomu referencyjnego oraz liczba udzielonych świadczeń według miejsca zamieszkania, rok 2023, wybrane lokalizacje w województwie lubelskim.

4.2 Centra Zdrowia Psychicznego - II poziom referencyjności

Każdy tego typu ośrodek ma obejmować wsparciem pacjentów z kilku położonych obok siebie powiatów oraz koordynować opiekę udzielaną na tym obszarze przez ośrodki na I poziomie referencyjnym.

W ramach ośrodków II poziomu zatrudniany jest lekarz specjalista psychiatra lub lekarz specjalista psychiatrii dzieci i młodzieży. Pacjenci wymagający bardziej intensywnej opieki mogą skorzystać ze świadczeń diagnostycznych i terapeutycznych w ramach oddziału dziennego lub poradni zdrowia psychicznego, w której są udzielane również świadczenia w ramach specjalistycznych programów terapeutycznych.

W 2023 r. w województwie funkcjonowały cztery Centra Zdrowia Psychicznego na II poziomie referencyjności, w tym 3 w Lublinie oraz jeden w Chełmie.

Podmioty Świadczące Usługi W Ramach II Poziomu Referencyjności	Lokalizacja	Liczba miejsc
Pielęgniarska Opieka Domowa "Piel-Med.Plus" B.P.J. Stelmachowicz, Spółka Jawna	Chełm	15
Szpital Neuropsychiatryczny Im. Prof. M. Kaczyńskiego Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej	Lublin	15
NZOZ Sanus Jacek Madej Spółka z Ograniczoną Odpowiedzialnością	Lublin	30
Uniwersytecki Szpital Kliniczny Nr 1 w Lublinie	Lublin	15

Tab. 3. Lista Centrów Zdrowia Psychicznego – II poziom referencyjności (oddział dzienny oraz poradnia zdrowia psychicznego) województwo lubelskie.



Centrum Zdrowia Psychicznego działa także przy Samodzielnym Publicznym Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Chełmie:

Adres: ul. Szpitalna 53b blok C

Adres e-mail: czp@szpitalchelm.pl

Strona internetowa: <https://szpitalchelm.pl>

Ze strony internetowej chełmskiego szpitala wynika, że Centrum Zdrowia Psychicznego oferuje pełnoletnim mieszkańcom miasta Chełm i powiatu chełmskiego, profesjonalną, kompleksową opiekę w zakresie problemów związanych ze zdrowiem psychicznym. Pacjenci otrzymują specjalistyczne usługi diagnostyczne i lecznicze, ambulatoryjne i szpitalne, dobrane indywidualnie do swoich potrzeb.⁴

Pacjent do Centrum Zdrowia Psychicznego może zgłosić się z każdym problemem psychicznym, niezależnie czy będą to problemy osobiste związane np. z utratą bliskiej osoby, myśli samobójcze, zaburzenia z kręgu psychoz, zaburzenia nerwicowe, zaburzenia nastroju, trudności z pogodzeniem się z chorobą np. nowotworową czy inne problemy psychiczne.

Osoby potrzebujące pomocy w pierwszej kolejności powinny kontaktować się Punktem Zgłoszeniowo- Koordynacyjnym. Punkt ten znajduje się przy Poradni Zdrowia Psychicznego. Uzyskają tam niezbędną pomoc oraz informacje, co do możliwych form pomocy.

Do Punktu można zgłaszać się osobiście, drogą telefoniczną lub e-mailową, ponadto przez osoby trzecie za zgodą pacjenta.

Świadczenia zdrowotne zapewniane są w sposób skoordynowany, tj. z możliwością korzystania z opieki w różnych jednostkach Centrum zgodnie z aktualnymi potrzebami i ustalonym planem diagnostyczno-terapeutycznym.

Świadczenia opieki zdrowotnej udzielane przez CZP są bezpłatne i mogą obejmować:

- 1) stacjonarne: Oddział Psychiatryczny z izbą przyjęć (link)
- 2) dzienne psychiatryczne: Oddział Dzienny Psychiatryczny (link)
- 3) ambulatoryjne:
 - a) Poradnia Zdrowia Psychicznego (PZP)
 - b) Punkt Zgłoszeniowo-Koordynacyjny (PZK)
 - c) Zespół Leczenia Środowiskowego (ZLŚ)
 - d) Grupy Wsparcia⁴

Ponadto w województwie funkcjonuje co najmniej 7 ośrodków II poziomu referencyjności - w Lublinie, Chełmie, Zamościu i Biłgoraju, udzielających świadczeń w ramach poradni zdrowia psychicznego. W Chełmie mamy jeden taki ośrodek.

⁴ <https://szpitalchelm.pl/index.php/artykuly-lista/centrum-zdrowia-psychicznego>



Podmioty Świadczące Usługi w Ramach II Poziomu Referencyjności	Lokalizacja
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Profilaktyki, Diagnostyki i Terapii Zdrowia Psychicznego Małgorzata Prystupa	ul. Ogrodowa 46, 47 22-100 Chełm

Tab. 4 II poziom referencyjności Poradnia Zdrowia Psychicznego.

Dostępność do świadczeń w ramach II poziomu referencyjności była ograniczona na terenie całego województwa lubelskiego, z wyjątkiem dużych miast: Lublina, Chełma oraz najbliższych powiatów lubelskiego i chełmskiego.

Lokalizacja	Liczba świadczeń
Chełm	4485
chełmski	4909
krasnostawski	647
lubelski	4047
Lublin	12476
włodawski	289

Tab. 5 Liczba pacjentów w ramach ośrodków II poziomu referencyjnego oraz liczba udzielonych świadczeń według miejsca zamieszkania, wybrane lokalizacje w województwie lubelskim, 2023 r.

4.3 Ośrodki wysokospecjalistycznej całodobowej opieki psychiatrycznej – III poziom referencyjności

Ośrodki wysokospecjalistycznej całodobowej opieki psychiatrycznej udzielają pomocy pacjentom wymagającym najbardziej specjalistycznej opieki, w szczególności osobom w stanie zagrożenia życia i zdrowia, które są przyjmowane w szczególności w trybie nagłym.

Co bardzo ważne, pacjenci mogą zgłosić się do tych podmiotów bez skierowania lekarskiego, o którym mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Na terenie województwa lubelskiego funkcjonowały dwa ośrodki III poziomu referencyjności – oddziały psychiatryczne dla dzieci i młodzieży przy Szpitalu Neuropsychiatrycznym w Lublinie oraz przy Uniwersyteckim Szpitalu Klinicznym w Lublinie, w którym w 2023 r. udzielono wsparcia dla 683 pacjentów (2109 świadczeń).



5. SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA W POWIECIE CHEŁMSKIM

Sytuacja epidemiologiczna w województwie lubelskim została szczegółowo opisana w Regionalnym Programie Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030. W poniższym opracowaniu zechcemy się odnieść do informacji obejmujących pacjentów wyłącznie z terenu powiatu chełmskiego, które udostępnione zostały przez Lubelski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia. Dane te dotyczą tylko i wyłącznie świadczeń, które były sfinansowane przez Narodowy Fundusz Zdrowia. Przedstawienie danych z sektora prywatnego ochrony zdrowia psychicznego nie są uwzględnione, ale należy pamiętać o tym jak wielu pacjentów korzysta z usług w tym zakresie, opłacając je z prywatnych środków. Statystyki w sektorze prywatnym nie są prowadzone, a mogłyby być istotnym źródłem wskazującym na rzeczywistą skalę trudności w zakresie zdrowia psychicznego.

Na podstawie danych prezentowanych w powyższej tabeli, można wnioskować, że dostępność leczenia ambulatoryjnego w każdym z powiatów staje się coraz bardziej powszechna ale też potrzebna. Jeśli tendencja wzrastająca będzie utrzymywać się w kolejnych latach, należy pamiętać o zwiększaniu dostępności miejsc leczenia ambulatoryjnego.

Na terenie powiatu chełmskiego w 2023 r. osobom z zaburzeniami psychicznymi udzielono 34260 świadczeń zdrowotnych. Pomocą były objęte dzieci od urodzenia do 18 r. życia oraz dorośli. Najstarszy leczony pacjent z powodu zaburzeń psychicznych miał 94 lata. Najmłodsi pacjenci najczęściej korzystali ze świadczeń dziennych rehabilitacyjnych dla osób z całościowymi zaburzeniami rozwojowymi na oddziale dziennym dla osób z autyzmem dziecięcym. Liczba udzielanych świadczeń na poziomie II referencyjności wzrasta wraz z wiekiem pacjenta, skokowo od 8 roku życia. Nieletni pacjenci korzystają z porad psychologicznych i różnego rodzaju terapii i treningów umiejętności społecznych.

Wraz z wiekiem pacjenta zmieniają się formy udzielanej pomocy. Pacjenci po osiągnięciu pełnoletniości korzystają m.in. ze świadczeń seksuologicznych i patologii współżycia, terapii uzależnienia od substancji psychoaktywnych, innych niż alkohol, programu oddziaływań terapeutycznych dla osób z doświadczeniem traumy. Pacjenci w wieku 22 lata i powyżej korzystają statystycznie częściej ze świadczeń psychiatrycznych ambulatoryjnych dla dorosłych w zakresie świadczeń pojawia się pozycja taka jak leczenie zaburzeń nerwicowych. Wśród 29 latków i pacjentów starszych odnotowuje się więcej przypadków terapii uzależnień od alkoholu. Osoby w starszym wieku przeważnie korzystają z leczenia środowiskowego domowego i leczenia ambulatoryjnego. Zdarzają się też wizyty w Centrum Zdrowia Psychicznego, gdzie udzielane są im porady lekarskie. W wielu przypadkach seniorzy korzystają też ze świadczeń na oddziale opiekuńczo-leczniczym.



Analizując dane dotyczące liczby pacjentów z terenu powiatu chełmskiego nie sposób też pominąć informacji związanej ze specyfiką zaburzeń i trudności psychicznych z jakimi spotyka się obszar ochrony zdrowia psychicznego. Pacjenci leczeni w zakresie zaburzeń psychicznych to głównie osoby doświadczające problemów w zakresie zaburzeń adaptacyjnych. To zespół dolegliwości ze strony psychiki, które pojawiają się w reakcji na istotną zmianę w życiu. W 2023 r. problemy adaptacyjne zgłosiły 534 kobiety z terenu powiatu chełmskiego, które w sumie skorzystały z 5340 porad lekarskich. Ten sam problem dotyczył 224 mężczyzn, którzy łącznie zasięgnęli 2268 porad lekarskich. W ciągu 2023 r. 349 kobiet i 270 mężczyzn było obserwowanych w kierunku podejrzewanych zaburzeń umysłowych i zaburzeń zachowania. Ponadto grupa 152 kobiet i 47 mężczyzn była leczona w związku z zaburzeniami depresyjnymi i lękowymi. Jak wynika z danych LOW NFZ, kobiety częściej niż mężczyźni doświadczają zaburzeń depresyjnych i lękowych. Wśród najczęściej występujących rozpoznań odnotowano również schizofrenię paranoidalną (141 mężczyzn, 128 kobiet), zespół uzależnienia od alkoholu (117 mężczyzn, 28 kobiet).

Pacjenci leczeni w zakresie zaburzeń psychicznych to głównie osoby doświadczające problemów w zakresie zaburzeń niepsychotycznych i afektywnych. Są to trudności, które istotnie wpływają na funkcjonowanie, a pacjent w pewnym momencie trwania choroby zgłosi się po pomoc ze względu na objawy, które istotnie zaburzają jego role rodzinne, zawodowe i społeczne. W związku z tymi trudnościami będą delegowani przez środowisko rodzinne do sięgnięcia po profesjonalną, specjalistyczną pomoc. Z uwagi na częste trudności ekonomiczne, które towarzyszą osobom z zaburzeniami psychicznymi, będą one częściej sięgały po pomoc w ramach publicznych instytucji, stąd możliwość prowadzenia rejestrów i dokładnego oszacowania, z czym w zakresie zaburzeń mierzą się chorzy.

Inną grupą są pacjenci doświadczający niepełnosprawności w zakresie intelektu. Kolejną grupą pacjentów znajdujących pomoc w instytucjach leczenia zdrowia psychicznego są osoby, które doświadczyły negatywnych skutków w zakresie nadużywania alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych. Wszystkie te zaburzenia leczone są w publicznej ochronie zdrowia psychicznego.

5.1 Leczenie ambulatoryjne zaburzeń psychicznych

Biorąc pod uwagę rozpoznanie diagnostyczne związane z zaburzeniami psychicznymi w województwie lubelskim, wskaźnik leczenia ambulatoryjnego i zachorowalności średnio wzrastał na przestrzeni ostatnich lat, co roku o ok. 10%.



Zauważa się istotną tendencję wzrostową korzystania z tej formy leczenia. Pacjenci wskazują na niską (w porównaniu do leczenia stacjonarnego) inwazyjność w zakresie życia osobistego, realizacji celów zawodowych i rozwojowych.

Przyjmuje się, że pacjenci, którzy funkcjonują nie stwarzając zagrożenia dla swojego życia oraz życia i zdrowia społeczeństwa, mogą a nawet powinni przebywać w swoim środowisku. Także pacjentów z zaburzeniami, u których zauważono okresowe zaostrzenie objawów chorobowych, po przejściu hospitalizacji w momencie krytycznym należy włączać do środowiska w celu skuteczniejszej rehabilitacji i readaptacji. W tej sytuacji nie mogą jednak zostać pozbawionymi specjalistycznej opieki.⁵

5. 2 Zaburzenia psychiczne w opiece stacjonarnej

Opieka stacjonarna w zakresie leczenia zaburzeń psychicznych to opieka sprawowana w ramach oddziałów ogólnopsychiatrycznych, gdzie dokonuje się diagnozy, oceny stanu pacjenta i jeśli to potrzebne jego zabezpieczenia (w związku z objawami choroby). Innym rodzajem stacjonarnej opieki w zakresie zdrowia psychicznego jest leczenie następstw uzależnień od środków psychoaktywnych i alkoholu.

Warto zauważyć, że niemalże we wszystkich powiatach województwa lubelskiego zauważalna jest stała lub rosnąca liczba hospitalizacji związanych z leczeniem pacjentów w zakresie zdrowia psychicznego.

⁵ Regionalny Program Ochrony Zdrowia Psychicznego



6. PLANOWANE DZIAŁANIA W RAMACH POWIATOWEGO PROGRAMU OCHRONY ZDROWIA PSYCHICZNEGO NA LATA 2024-2030

Poniższe zadania wynikają z zapisów Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030.

Tab. 6 Cele i ich forma realizacji.

Cel główny: Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi, w tym osobom uzależnionym oraz doświadczającym kryzysu psychicznego, wszechstronnej i kompleksowej opieki i wsparcia adekwatnych do ich potrzeb.				
Cel szczegółowy	Opis zadania	Forma realizacji	Podmioty/jednostki odpowiedzialne	Termin realizacji
1a	Upowszechnienie zintegrowanego i kompleksowego modelu ochrony zdrowia psychicznego w oparciu o model opieki środowiskowej.			
	1) opracowanie lokalnego programu zwiększenia dostępności i zmniejszenia nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej, w tym rozwoju CZP oraz placówek psychiatrycznej opieki zdrowotnej dla dzieci i młodzieży w powiecie lub gminie;	Zadanie nie będzie realizowane	Nie dotyczy	Nie dotyczy
	2) utworzenie CZP zgodnie z zasadami organizacyjnymi zawartymi w rozdziale 5 Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.	Zadanie zostało zrealizowane na terenie Chełma. Na terenie powiatu chełmskiego nie jest planowane.	1. Centrum Zdrowia Psychicznego, ul. Szpitalna 53b blok C, 22-100 Chełm 2. Pielęgniarska Opieka Domowa "Piel-Med.Plus" B.P.J. Stelmachowicz Spółka Jawna, ul Ceramiczna 22 A, 22-100 Chełm	1 listopada 2018 r.
1d	Upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego			
	1) aktualizacja poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy: bytowej,	- zapewnienie możliwości umieszczenia osoby z zaburzeniami psychicznymi w DPS; - uczestnictwo mieszkańców DPS w Warsztatach	Domy Pomocy Społecznej w Rejowcu i Nowinach	Realizacja ciągła



mieszkaniowej, stacjonarnej oraz samopomocy środowiskowej;	Terapii Zajęciowej; - unowocześnienie form prowadzonych zajęć terapeutycznych mających na celu aktywizację mieszkańców DPS; - dokonywanie zakupów wyposażenia DPS w celu polepszenia sytuacji bytowej przebywających tam mieszkańców; - dostosowanie form aktywizacji do indywidualnych możliwości DPS.		
2) wspieranie finansowe projektów organizacji pozarządowych służących rozwojowi form oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi;	Dofinansowanie w ramach budżetu Wydziału Edukacji, Kultury, Sportu i Spraw Społecznych	Zarząd Powiatu Chełmskiego	Realizacja ciągła
3) zwiększenie udziału zagadnień pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi w działalności powiatowych centrów pomocy rodzinie,	- realizacja zadań z zakresu rehabilitacji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi: - dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych, - dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze dla osób niepełnosprawnych - dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych oraz w komunikowaniu się w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych - dofinansowanie sportu, kultury rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych - dofinansowanie	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Realizacja ciągła



		rehabilitacji dzieci i młodzieży; - dofinansowanie w ramach pilotażowego programu „Aktywny samorząd”.		
1e	Aktywizacja zawodowa i społeczna osób z zaburzeniami psychicznymi			
	1) zwiększanie dostępności rehabilitacji zawodowej, organizacja poradnictwa zawodowego i szkoleń zawodowych dla osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi;	1. Diagnoza niepełnosprawnych osób bezrobotnych i poszukujących pracy z zaburzeniami psychicznymi (odbycie rozmów informacyjno-doradczych ze wszystkimi osobami z zaburzeniami psychicznymi celem rozpoznania potrzeb w zakresie aktywizacji zawodowej, opracowanie Indywidualnych Planów. 2. Działania dla osób zainteresowanych aktywizacją zawodową) celem dostosowania działań PUP do faktycznych potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi określonych w oparciu o wyniki diagnozy. Poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi w celu pomocy w wyborze odpowiedniego zawodu, miejsca zatrudnienia, kierunku przekwalifikowania lub instrumentu aktywizacji zawodowej. 3. Kształtowanie postaw gotowości do podjęcia pracy wśród osób niepełnosprawnych	Powiatowy Urząd Pracy	Realizacja ciągła



	z zaburzeniami psychicznymi poprzez: - kierowanie na szkolenie w zakresie „Umiejętności poszukiwania pracy”, - kierowanie na warsztaty dot. przygotowywania dokumentów aplikacyjnych, - ułatwienie dostępu do informacji i elektronicznych baz danych pozwalających na zdobycie umiejętności skutecznego poszukiwania pracy.		
2) prowadzenie kampanii szkoleniowo informacyjnej adresowanej do pracodawców promującej zatrudnienie osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi.	Współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi.		
3) zwiększenie udziału zatrudnienia osób z zaburzeniami psychicznymi w działalności powiatowego urzędu pracy	1. Świadczenie usług z zakresu pośrednictwa pracy dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy z zaburzeniami psychicznymi. 2. Współorganizacja, uczestnictwo w targach pracy oraz innych przedsięwzięciach związanych z problematyką rynku pracy osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi. 3. Współpraca z agencjami zatrudnienia w zakresie pośrednictwa pracy, w tym pracy tymczasowej dla osób z zaburzeniami		



		psychicznymi. 4. Organizowanie subsydiowanych miejsc zatrudnienia dla osób z zaburzeniami psychicznymi w formie: - staży - robót publicznych, - prac interwencyjnych, - prac społecznie użytecznych, - refundacji kosztów wyposażenia/ doposażenia stanowisk pracy, - jednorazowych środków na rozpoczęcie działalności.		
1f	Skoordynowanie dostępnych form opieki i pomocy			
	1) powołanie lub kontynuacja działania lokalnego zespołu koordynującego realizację Programu; skład zespołu ustala się w sposób zapewniający właściwą reprezentację samorządu powiatu lub gminy, placówek realizujących zadania z zakresu ochrony zdrowia psychicznego, pozarządowych organizacji samopomocowych; zarząd powiatu zapewni działaniom zespołu niezbędną pomoc administracyjną;	Powołanie Zespołu Koordynującego realizację Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2024-2030.	Zarząd Powiatu	Zadanie zrealizowane
	2) opracowanie lub aktualizacja lokalnego programu ochrony zdrowia psychicznego, zawierającego szczegółowy plan zapewnienia mieszkańcom koordynowanych, medycznych i społecznych świadczeń;	Opracowanie Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2024-2030.	Zespół koordynujący	Zadanie zrealizowane
	3) realizacja, koordynowanie i monitorowanie powiatowego programu ochrony zdrowia psychicznego	Zgodnie z zapisami harmonogramu zadań PPOZP	Realizacja podmioty wskazane jako wykonawcy poszczególnych celów.	Opracowanie oraz przedstawienie Zarządowi Powiatu Chełmskiego corocznego



			Koordynowanie i monitorowanie Zespół Koordynujący.	sprawozdania z funkcjonowania PPOZP począwszy od roku 2025 Przygotowanie i przedłożenie wymaganych sprawozdań zewnętrznych.
	4) przygotowanie i udostępnienie mieszkańcom oraz samorządowi województwa aktualizowanego corocznie przewodnika, informującego o lokalnie dostępnych formach opieki zdrowotnej, pomocy społecznej i aktywizacji zawodowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi	Opracowanie przewodnika w formie elektronicznej i zamieszczenie go stronach internetowych Starostwa Powiatowego w Chełmie.	Wydział Edukacji, Kultury, Sportu i Spraw Społecznych Starostwa Powiatowego w Chełmie.	Realizacja ciągła w trakcie trwania Programu.
Cel główny: Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi, w tym osobom uzależnionym oraz doświadczającym kryzysu psychicznego, wszechstronnej i kompleksowej opieki i wsparcia adekwatnych do ich potrzeb.				
1g	Udzielanie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dzieciom, uczniom, rodzicom i nauczycielom			
	1) zapewnienie wsparcia specjalistycznego dzieciom i uczniom z uwzględnieniem ich zróżnicowanych potrzeb edukacyjnych i rozwojowych, ich rodzinom oraz nauczycielom przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne przy współpracy z podmiotami działającymi na rzecz wsparcia dzieci, uczniów, rodzin, nauczycieli;	Zgodnie z zakresem działalności placówki	Poradnie: psychologiczno-pedagogiczne: w Rejowcu Fabrycznym, Pławanicach i Wierzbicy	Realizacja ciągła
	2) udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i uczniom z uwzględnieniem ich zróżnicowanych potrzeb edukacyjnych i rozwojowych, ich rodzinom oraz nauczycielom w jednostkach systemu oświaty.	Działania pedagogów i psychologów szkół, dla których organem prowadzącym jest Powiat Chełmski.	Dyrektorzy szkół: Liceum w Dubience oraz ZS w Siedliszczu.	



7. INSTYTUCJE UDZIELAJĄCE WSPARCIA NA TERENIE POWIATU CHEŁMSKIEGO

7.1 Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Rejowcu Fabrycznym

tel. (82) 566 30 00, fax (82) 566 30 00

Adres: ul. Lubelska 24b, 22-170 Rejowiec Fabryczny

Adres e-mail: poradnia@ppp-rejowiec.pl

Strona internetowa: <http://ppp-rejowiec.pl>

Celem działalności Poradni jest udzielanie dzieciom (od momentu narodzenia) i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym pomocy logopedycznej, pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, a także udzielanie rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży. Poradnia wspomaga także przedszkola, szkoły i placówki w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

Teren działalności poradni: miasto i gmina Rejowiec Fabryczny, gmina Rejowiec, gmina Siedliszcze oraz część gminy Chełm.

Jednostka realizuje swoje cele poprzez:

- 1) diagnozę,
- 2) terapię psychologiczną, pedagogiczną, logopedyczną,
- 3) wczesne wspomaganie rozwoju dziecka,
- 4) indywidualne lub grupowe zajęcia terapeutyczne dla dzieci i młodzieży,
- 5) grupy wsparcia dla rodzin, specjalistów szkolonych i nauczycieli,
- 6) interwencje kryzysowe,
- 7) warsztaty i zajęcia grupowe dla dzieci i młodzieży, nauczycieli, wychowawców i specjalistów,
- 8) psychoedukację rodziców i nauczycieli,
- 9) porady i konsultacje,
- 10) doradztwo zawodowe,
- 11) wykłady i prelekcje,
- 12) działalność profilaktyczną,
- 13) działalność informacyjno - szkoleniową,
- 14) szkolenia rad pedagogicznych w szkołach i placówkach, prowadzenie sieci współpracy i samokształcenia dla nauczycieli, wychowawców, grup wychowawczych i specjalistów, którzy w zorganizowany sposób współpracują ze sobą w celu doskonalenia swojej pracy, w szczególności poprzez wymianę doświadczeń.



Rok szkolny 2021/2022					Razem
Problem		Wiek przedszkolny	Szkoła podstawowa	Szkoła ponadpodstawowa	
Wydane w poradni orzeczenia ze względu na:	Autyzm i zespół Aspergera	2	2	0	4
	Niepelnosprawność intelektualna	24	16	0	40
Dzieci i młodzież z zespołem nadpobudliwości psychoruchowej		2	22	0	24
Dzieci i młodzież z zaburzeniami lękowymi		0	1	0	1
Dzieci i młodzież z depresją, samookaleczenia		0	9	0	9
Zagrożenie niedostosowaniem społecznym		0	3	0	3
Rok szkolny 2022/2023					
Wydane w poradni orzeczenia ze względu na:	Autyzm i zespół Aspergera	0	6	0	6
	Niepelnosprawność intelektualną	15	14	1	30
Dzieci i młodzież z zespołem nadpobudliwości psychoruchowej		5	39	0	44
Dzieci i młodzież z zaburzeniami lękowymi		0	3	0	3
Dzieci i młodzież z depresją, samookaleczenia		0	14	1	15



Zagrożenie niedostosowaniem społecznym		0	1	0	1
Rok szkolny 2023/2024					
Wydane w poradni Orzeczenia ze względu na:		Wiek przedszkolny	Szkoła Podstawowa	Szkoła Ponadpodstawowa	RAZEM
	Niepętnosprawność intelektualną	30	12	1	43
Dzieci i młodzież z zespołem nadpobudliwości psychoruchowej		1	28	0	29
Dzieci i młodzież z zaburzeniami lękowymi		0	5	0	5
Dzieci i młodzież z depresją, samookaleczenia		0	16	0	16
Autyzm i Zespół Aspergera		4	5	0	9
Zagrożenie niedostosowaniem społecznym		0	0	0	0

Tab. 7 Liczba dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi objętych działaniami Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej w Rejowcu Fabrycznym w latach 2021-2024.

Wyżej wymienione zaburzenia dotyczą także trudności wychowawczych, trudności w funkcjonowaniu emocjonalno-społecznym, w tym w relacji rówieśniczych dzieci i młodzieży problemów szkolnych związanych z przyswajaniem programu edukacyjnego, a także z nabywaniem kompetencji językowych.

Liczba przeprowadzonych diagnoz w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Rejowcu Fabrycznym w latach 2021-2024	
Rodzaj diagnozy	Rok szkolny 2021/2022
Psychologiczne	242
Pedagogiczne	221
Logopedyczne	155



	Rok szkolny 2022/2023
Psychologiczne	258
Pedagogiczne	240
Logopedyczne	132
	Rok szkolny 2023/2024
Psychologiczne	245
Pedagogiczne	220
Logopedyczne	141

Tab. 8 Diagnozy przeprowadzone w PPP w Rejowcu Fabrycznym

7.2. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Wierzbicy

Adres: Wierzbica - Osiedle, ul. Pogodna 8, 22-150 Wierzbica

Tel: 82 575 00 54

Adres e-mail: sekretariat@pppwierzbica.pl

Strona internetowa: <https://pppwierzbica.pl/>

Rejon poradni obejmuje szkoły i placówki z terenu gmin: Wierzbica, Sawin, Ruda-Huta, sołectwa gminy Chełm: Rudka, Janów, Podgórze, Henrysin, Tytusin, Stołpie, Nowosiółki, Nowosiółki Kolonia, Józefin, Ochoża Kolonia, Staw, Parypse, Horodyszcze, Horodyszcze Kolonia, Wólka Czułczycka, Zarzecze, Stańków, Okszków, Okszków Kolonia, Nowiny, Jagodne.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Wierzbicy prowadzi szereg działań mających na celu wsparcie dzieci, młodzieży oraz ich rodzin w rozwoju i edukacji. Celem poradni jest zapewnienie kompleksowej pomocy psychologicznej, pedagogicznej i logopedycznej, a także tworzenie warunków do efektywnego rozwoju dzieci z różnymi trudnościami, zarówno w sferze emocjonalnej, poznawczej, jak i komunikacyjnej.

Działania Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Wierzbicy obejmują szeroki zakres usług diagnostycznych, terapeutycznych oraz doradczych, skierowanych do dzieci, młodzieży, rodziców, nauczycieli i wychowawców. W ramach swojej działalności poradnia zapewnia pomoc dzieciom i młodzieży, które borykają się z różnorodnymi wyzwaniami – od trudności w przyswajaniu wiedzy, przez problemy wychowawcze, aż po problemy zdrowia psychicznego. Ważnym aspektem pracy poradni jest także wspieranie rodziców i nauczycieli w radzeniu sobie z wychowawczymi oraz edukacyjnymi trudnościami dzieci. Praca ta odbywa się w ścisłej współpracy z placówkami edukacyjnymi, umożliwiając skuteczne dostosowanie metod nauczania oraz wychowania do indywidualnych potrzeb dzieci. Podejmowane przez



poradnię działania mają na celu nie tylko diagnozowanie problemów, ale także wprowadzanie skutecznych metod terapeutycznych, które pozwalają dzieciom na przezwyciężenie trudności i osiągnięcie sukcesu zarówno w szkole, jak i w życiu codziennym. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Wierzbicy realizuje swoje cele poprzez:

1. **Diagnozę:** przeprowadzanie szczegółowych badań psychologicznych, pedagogicznych i logopedycznych, mających na celu zidentyfikowanie trudności w nauce, problemów emocjonalnych czy społecznych. W wyniku diagnozy specjaliści mogą określić potrzeby dziecka oraz zaproponować odpowiednie metody wsparcia.
2. **Terapię indywidualną lub grupową, w tym terapię psychologiczną, pedagogiczną, logopedyczną:** prowadzenie zajęć terapeutycznych które mają na celu rozwijanie umiejętności społecznych, emocjonalnych, poznawczych i komunikacyjnych.
3. **Terapię rodzinną:** koncentruje się na rozwiązywaniu problemów, które mają wpływ na relacje wewnątrz rodziny, w tym między rodzicami a dziećmi, czy między rodzeństwem.
4. **Terapię Biofeedback:** Celem terapii jest pomoc w poprawie zdrowia psychicznego i fizycznego dzieci i młodzieży przez naukę świadomego wpływania na procesy fizjologiczne, które są zwykle poza świadomą kontrolą.
5. **Specjalistyczne zajęcia ogólnorozwojowej programy terapeutyczne:** w zależności od potrzeb dzieci i młodzieży, poradnia oferuje różnorodne zajęcia terapeutyczne, takie jak trening umiejętności społecznych, trening zastępowania agresji, terapia ręki czy sensoplastyka. Każda z tych metod ma swoje specyficzne podejście i techniki, które są dostosowywane do indywidualnych potrzeb dzieci.
6. **Poradnictwo:** oferowanie wsparcia dla dzieci, rodziców oraz nauczycieli. Porady mogą dotyczyć różnych kwestii, takich jak problemy wychowawcze, trudności w nauce czy kwestie emocjonalne. Specjaliści pomagają w znalezieniu najlepszych rozwiązań i strategii działania.
7. **Konsultacje dla rodziców:** rodzice mogą uzyskać pomoc w zakresie wychowania, zrozumienia zachowań dzieci oraz radzenia sobie z trudnościami, które mogą się pojawić w procesie wychowawczym.
8. **Konsultacje dla nauczycieli/wychowawców/specjalistów:** nauczyciele mogą korzystać z konsultacji ze specjalistami dotyczących metod pracy z dziećmi, które mają specyficzne potrzeby edukacyjne lub emocjonalne.
9. **Interwencje kryzysowe:** w przypadku nagłych sytuacji kryzysowych, takich jak traumy czy kryzysy emocjonalne, poradnia organizuje interwencje mające na celu wsparcie osób dotkniętych trudnościami.
10. **Działania profilaktyczne:** poradnia angażuje się w działania profilaktyczne, mające na celu zapobieganie problemom w przyszłości m.in. warsztaty dotyczące zdrowia psychicznego, przeciwdziałania przemocy w szkołach czy działania promujące umiejętności radzenia sobie ze stresem.
11. **Szkolenia, prelekcje i warsztaty dla nauczycieli, wychowawców i specjalistów:** organizowanie szkoleń, które mają na celu zwiększenie ich kompetencji w zakresie wsparcia dzieci w rozwoju oraz radzenia sobie z trudnościami.
12. **Prelekcje i warsztaty dla dzieci i młodzieży:** działania te mają na celu wszechstronny rozwój dzieci i uczniów, poprawę ich



umiejętności radzenia sobie w różnych sytuacjach życiowych oraz zapewnienie wsparcia w trudnych momentach.

13. **Współpracę z placówkami edukacyjnymi:** poradnia współpracuje z szkołami, przedszkolami oraz innymi placówkami edukacyjnymi, aby zapewnić spójne wsparcie dla dzieci i młodzieży. Specjaliści często uczestniczą w spotkaniach z nauczycielami oraz innymi pracownikami instytucji edukacyjnych.

14. **Współpracę z innymi instytucjami:** poradnia współpracuje także z innymi instytucjami, takimi jak ośrodki pomocy społecznej, poradnie zdrowia psychicznego czy sądy rodzinne, aby zapewnić kompleksową pomoc dzieciom i ich rodzinom

Tab. 9. Liczba dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi objętych działaniami Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Wierzbicy w latach 2020 – 2024.

Rok szkolny 2020/2021					
Problem	Wiek 0 - 3 lata	Wiek przed-szkolny	Szkoła podstawowa (I etap edukacyjny)	Szkoła podstawowa (II etap edukacyjny)	Szkoła ponadpodstawowa (III etap edukacyjny)
Autyzm i zespół Aspergera		2	1	1	
Niepelnosprawność intelektualna		1	4	2	1
Dzieci i młodzież z zespołem nadpobudliwości psychoruchowej		1	1	1	
Dzieci i młodzież z depresją, samookaleczenia					
Inne zaburzenia psychiczne		2	2		
Razem		6	8	4	1
Rok szkolny 2021/2022					
Autyzm i zespół Aspergera		1	2	2	1
Niepelnosprawność intelektualna		1	3	2	2
Dzieci i młodzież z zespołem nadpobudliwości psychoruchowej			1	3	
Dzieci i młodzież z depresją, samookaleczenia			1	2	
Inne zaburzenia psychiczne		3	2	3	
Razem		5	9	11	3
Rok szkolny 2022/2023					
Autyzm i zespół Aspergera		6	6	2	2



Niepełnosprawność intelektualna		3	6	3	
Dzieci i młodzież z zespołem nadpobudliwości psychoruchowej		1	3	4	
Dzieci i młodzież z depresją, samookaleczenia			1	2	
Inne zaburzenia psychiczne		3		1	
Razem		13	16	12	2
Rok szkolny 2023/2024					
Autyzm i zespół Aspergera	2	3	3	5	2
Niepełnosprawność intelektualna			6	9	3
Dzieci i młodzież z zespołem nadpobudliwości psychoruchowej			3	9	
Dzieci i młodzież z depresją, samookaleczenia			2	3	
Inne zaburzenia psychiczne			3	5	
Razem	2	3	16	31	5
Rok szkolny 2024/2025					
Autyzm i zespół Aspergera		2		1	
Niepełnosprawność intelektualna		1	1	3	
Dzieci i młodzież z zespołem nadpobudliwości psychoruchowej			2	7	1
Dzieci i młodzież z depresją, samookaleczenia				4	
Inne zaburzenia psychiczne		1	1	4	
Razem		4	4	19	1

*opracowanie własne Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Wierzbicy.

7.3 Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Pławanicach

Adres: Pławanice 75, 22- 113 Kamień

Tel: (82) 566 80 88

Adres e-mail: poradnia@ppp-plawanice.pl

Strona internetowa: <https://ppp-plawanice.pl/>



Rejon poradni obejmuje szkoły i placówki z terenu gmin: Kamień, Leśniowice, Wojślawice, Dubienka, Białopole, Żmudź, Dorohusk, Część Gminy Chełm w tym szkołę i zespół przedszkolny w Strupinie Dużym oraz sołectwa gminy Chełm: Strupin Mały, Strupin Łanowy, Koza Gotówka, Srebrzyszcze, Pokrówka, Rożdżałów, Rożdżałów Kolonia, Krzywice, Krzywice Kolonia.

Celem działalności Poradni jest udzielanie dzieciom (od momentu narodzenia) i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym pomocy logopedycznej, pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, a także udzielanie rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży. Poradnia wspomaga także przedszkola, szkoły i placówki w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

Jednostka realizuje swoje cele poprzez:

- 1) **Diagnozę:** psychologiczną, pedagogiczną, logopedyczną, neurologopedyczną, dzieci niesłyszących i słabosłyszących, dzieci niewidzących i słabowidzących, fizjoterapeutyczną, integracji sensorycznej, integracji bilateralnej, przetwarzania słuchowego, diagnozę autyzmu (ADOS-2), MNRI Integracje odruchów dynamicznych i posturalnych, diagnozę miofunkcjonalną, zawodoznawczą.
- 2) **Terapię:** psychologiczną, pedagogiczną, pedagogiczną z SI, pedagogiczną z elementami Johansena, pedagogiczną z treningiem uważności, surdologopedyczną, tyflopedagogiczną, logopedyczną, surdologopedyczną, neurologopedyczną, fizjoterapię, integracji sensorycznej, bilateralną, Biofeedback, VR, przetwarzania słuchowego metodą Johansena, terapię ręki, mikrokooplaryzację z arteterapią, mikrokooplaryzację z relaksacją, mikrokooplaryzację z terapią pedagogiczną, mikrokooplaryzację z terapią psychologiczną, terapię rodzin, NeuroTaktylną, MNRI Integracja odruchów dynamicznych i posturalnych, sensoterapię, terapię miofunkcjonalną, metaterapię stóp, rąk i głowy, terapię dzieci autystycznych, terapię dzieci z mutyzmem wybiórczym, socjoterapię, neuroterapię, dzieci niedosłyszących i słabowidzących, terapię Skoncentrowaną na Rozwiązaniach, czaszkowo-krzyżową, terapię ręki i stopy, dogoterapię, felinoterapię, arteterapię.
- 3) **Terapie grupowe:** TUS – Trening Umiejętności społecznych, młodzieżową grupę socjoterapeutyczną, dogoterapię, felinoterapię, arteterapię.
- 4) **Grupy terapeutyczne:** dla rodzin zastępczych, socjoterapeutyczna dla młodzieży.
- 5) **Indywidualne lub grupowe** zajęcia terapeutyczne dla dzieci i młodzieży.
- 6) **Grupy wsparcia** dla rodzin, specjalistów szkolnych i nauczycieli.



- 7) **Interwencje kryzysowe.**
- 8) **Warsztaty i zajęcia grupowe** dla dzieci i młodzieży, nauczycieli, wychowawców i specjalistów na terenie poradni oraz na terenie szkół i placówek.
- 9) **Psychoedukację** rodziców i nauczycieli.
- 10) **Porady i konsultacje.**
- 11) **Doradztwo zawodowe.**
- 12) **Wykłady i prelekcje.**
- 13) **Działalność profilaktyczną.**
- 14) **Działalność informacyjno-szkoleniową.**
- 15) **Szkolenia** rad pedagogicznych w szkołach i placówkach.
- 16) **Prowadzenie sieci współpracy i samokształcenia** dla nauczycieli, wychowawców, grup wychowawczych i specjalistów, którzy w zorganizowany sposób współpracują ze sobą w celu doskonalenia swojej pracy, w szczególności poprzez wymianę doświadczeń.
- 17) **Programy profilaktyczne** (Szkoła dla rodziców, Domowi Detektywi – jest niżej), warsztaty z zakresu radzenia sobie z myślami suicydalnymi i profilaktyki depresji, warsztaty mindfulness, warsztaty z doradztwa zawodowego, treningi zastępowania agresji, ogólnopolska akcja Kocham słyszeć, warsztaty z kompetencji emocjonalno-społecznych, obserwacje w szkołach i przedszkolach, interwencje kryzysowe, zebrania z rodzicami, mediacje.
- 18) **Poradnia** prowadzi Wczesne Wspomaganie Rozwoju Dziecka, Program Za Życiem,
- 19) **Poradnia** w 2025 roku nawiązała współpracę ze szpitalem neuropsychiatrycznym w Lublinie w ramach stworzenia systemu wsparcia środowiskowego dla dzieci i młodzieży.
- 20) **Poradnia** w 2024 roku była organizatorem powiatowej konferencji z zakresu zdrowia psychicznego pt. „Zobaczyć Więcej”.
- 21) **Pracownicy poradni** w latach 2021-2025 uczestniczyli jako prelegenci w szkoleniach i konferencjach zewnętrznych poświęconych zdrowiu.

Rok szkolny 2020/2021					Razem
Problem		Wiek przedszkolny	Szkoła podstawowa	Szkoła ponadpodstawowa	
Wydane w poradni	Autyzm i zespół Aspergera	9	7	-	16



orzeczenia ze względu na:	Niepelnosprawność intelektualna	16	6	-	22
Dzieci i młodzież z zespołem nadpobudliwości psychoruchowej		3	11	-	14
Dzieci i młodzież z zaburzeniami lękowymi		1	5	0	3
Dzieci i młodzież z depresją, samookaleczenia		0	5	0	3
Zagrożenie niedostosowaniem społecznym		0	4	0	4
Liczba dzieci zarejestrowanych w poradni w roku szkolnym 2020/2021 – 308					

Rok szkolny 2021/2022					Razem
Problem		Wiek przedszkolny	Szkoła podstawowa	Szkoła ponadpodstawowa	
Wydane w poradni orzeczenia ze względu na:	Autyzm i zespół Aspergera	15	16	1	32
	Niepelnosprawność intelektualna	8	19	2	29
Dzieci i młodzież z zespołem nadpobudliwości psychoruchowej		10	11	2	23
Dzieci i młodzież z zaburzeniami lękowymi		2	42	2	46
Dzieci i młodzież z depresją, samookaleczenia		0	20	1	21
Zagrożenie niedostosowaniem społecznym		0	13	0	13
Liczba dzieci zarejestrowanych w poradni w roku szkolnym 2021/2022 – 387					



Rok szkolny 2022/2023					Razem
Problem		Wiek przedszkolny	Szkoła podstawowa	Szkoła ponadpodstawowa	
Wydane w poradni orzeczenia ze względu na:	Autyzm i zespół Aspergera	10	19	2	31
	Niepelnosprawność intelektualną	9	35	3	47
Dzieci i młodzież z zespołem nadpobudliwości psychoruchowej		8	9	0	17
Dzieci i młodzież z zaburzeniami lękowymi		10	34	2	46
Dzieci i młodzież z depresją, samookaleczenia		2	23	2	27
Zagrożenie niedostosowaniem społecznym		0	14	0	14
Liczba dzieci zarejestrowanych w poradni w roku szkolnym 2022/2023 – 427					
Rok szkolny 2023/2024					
Problem		Wiek przedszkolny	Szkoła Podstawowa	Szkoła Ponadpodstawowa	RAZEM
Wydane w poradni orzeczenia ze względu na:	Niepelnosprawność intelektualną	5	31	0	36
	Autyzm i zespół Aspergera	3		3	6
Dzieci i młodzież z zespołem nadpobudliwości psychoruchowej		13	13	0	26
Dzieci i młodzież z zaburzeniami lękowymi		10	44	3	57
Dzieci i młodzież z depresją, samookaleczenia		0	12	1	13
Zagrożenie niedostosowaniem społecznym		0	8	1	9
Liczba dzieci zarejestrowanych w poradni w roku szkolnym 2023/2024 – 434					



Rok szkolny 2024/2025 IX - XII					Razem
Problem		Wiek przedszkolny	Szkoła podstawowa	Szkoła ponadpodstawowa	
Wydane w poradni orzeczenia ze względu na:	Autyzm i zespół Aspergera	0	2	0	2
	Niepelnospra- wność intelektualna	0	7	0	7
Dzieci i młodzież z zespołem nadpobudliwości psychoruchowej		5	0	0	5
Dzieci i młodzież z zaburzeniami lękowymi		8	17	0	25
Dzieci i młodzież z depresją, samookaleczenia		0	9	2	11
Zagrożenie niedostosowaniem społecznym		0	0	0	0
Liczba dzieci zarejestrowanych w poradni w I semestrze roku szkolnym 2024/2025 – 354					

Oprócz wyżej wskazanych trudności poradnia udziela wsparcia dzieciom w zakresie problemów wychowawczych, trudności w funkcjonowaniu emocjonalno-społecznym, w tym w relacji rówieśniczych dzieci i młodzieży, problemów szkolnych związanych z przyswajaniem programu edukacyjnego, a także z nabywaniem kompetencji społecznych, problemów z zaburzeniami koncentracji uwagi, przetwarzania słuchowego, wadami mowy, wzroku, wadami postawy, problemami w zakresie integracji sensorycznej.

Statystyki dzieci i młodzieży korzystających z diagnozy i terapii w PPP w Pławanicach:

- 2020/2021 – 308
- 2021/2022 – 387
- 2022/2023 - 427
- 2023/2024 – 434

W I semestrze 2024/2025 r. – 354

Ponadto poradnia udziela wsparcia dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom poza terenem poradni, głównie w placówkach oświatowych i w domu.



7.4 Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Dorohusku

tel/fax: 082-566-10-33

Adres: ul. Graniczna 1, 22-175 Dorohusk

Adres e-mail: osrodek@sosw-dorohusk.pl

To placówka oświatowa, która umożliwia realizację obowiązku szkolnego dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym, w tym ze sprzężeniami. Ośrodek w sposób profesjonalny zaspokaja potrzeby edukacyjne uczniów niepełnosprawnych intelektualnie, zapewnia im też kompleksową i fachową pomoc specjalistyczną, psychologiczno-pedagogiczną. Pracownicy Ośrodka są również wsparciem dla rodzin swoich uczniów, systematycznie odbywają się spotkania wychowawców, pedagogów, psychologa z rodzicami i prawnymi opiekunami podopiecznych.

Wychowankowie mogą się tutaj realizować i spełniać oczekiwania edukacyjne, wychowawcze i społeczne, własne oraz swoich rodziców. Placówka dysponuje salami ze sprzętem audiowizualnym umożliwiającym wzbogacenie zajęć o ciekawe programy edukacyjne i terapeutyczne. Pracownie są systematycznie wyposażane w odpowiednie pomoce dydaktyczne ułatwiające kształtowanie u dzieci i młodzieży umiejętności niezbędnych w życiu. Dostępny jest specjalistyczny sprzęt do pracy z dziećmi niemówiącymi.

Od wielu lat placówka stale poszerza swoją ofertę edukacyjną, co przyczynia się do zwiększania zainteresowania rodziców i uczniów kształceniem w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Dorohusku. Z roku na rok wzrasta ilość oddziałów, a tym samym liczba uczniów.

Obecnie w Ośrodku funkcjonują:

- wczesne wspomaganie rozwoju dziecka;
- przedszkole specjalne;
- 8-letnia szkoła podstawowa specjalna;
- 3-letnia szkoła specjalna przysposabiająca do pracy;
- oddziały rewalidacyjno-wychowawcze;
- grupy wychowawcze.

Prowadzone są również specjalistyczne zajęcia w ramach:

- pilotażowego programu „Rehabilitacja 25+” dla dorosłych niepełnosprawnych;
- programu „Za życiem” dla dzieci do podjęcia nauki w szkole.



W wyniku wszechstronnych oddziaływań rewalidacyjno-wychowawczych, uczniowie odzyskują wiarę we własne siły i odnoszą sukcesy w różnych dziedzinach funkcjonowania. Duży nacisk położony jest na rozwój indywidualnych zdolności i umiejętności każdego dziecka. Ponieważ priorytetem jest dobro wychowanków, każdy podopieczny traktowany jest w indywidualny sposób, o każdym z nich myśli się pozytywnie. Dzieci odnoszą własne sukcesy, co pomaga im mocniej uwierzyć w siebie.

Dzięki wysoko wykwalifikowanej kadrze pedagogicznej i specjalistycznym metodom rewalidacji, Ośrodek stwarza niepełnosprawnym wychowankom możliwości zmniejszania deficytów rozwojowych i braków edukacyjnych. Inicjuje i współorganizuje wiele działań charytatywnych na rzecz swoich podopiecznych i ich rodzin. Pozyskuje sponsorów, ludzi dobrego serca, którzy poprzez finansowe wsparcie niosą pomoc i spełniają marzenia dzieci. Ostatni okres działalności placówki w Dorohusku to ciągłe zmiany.

Ośrodek może poszczycić się imponującą kolekcją dyplomów, wyróżnień i nagród zdobytych przez uczniów w konkursach plastycznych, przeglądach artystycznych i olimpiadach specjalnych.

SOSW w Dorohusku rok szkolny 2024/2025	Liczba uczniów/ dzieci
WWRD	26
Oddział rewalidacyjno-wychowawczy	7
Przedszkole Specjalne	22
Szkoła Podstawowa Specjalna	26
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy	12
Razem	93

Tab. 10 Liczba uczniów zdobywających nagrody w SOSW w Dorohusku w podziale ze względu na typ szkoły.

Niepełnosprawność	Liczba podopiecznych
Intelektualna w stopniu głębokim	7
Autyzm	3
Ruchowa w tym afazja	9
Intelektualna w stopniu umiarkowanym	14
Sprzężenie: niepełnosprawność intelektualna w stopniu lekkim i autyzm	5
Sprzężenie: niepełnosprawność w stopniu umiarkowanym i autyzm	8



Tab. 11 Liczba uczniów w SOSW w Dorohusku w podziale ze względu na niepełnosprawność.

SOSW w Dorohusku rok szkolny 2024/2025	Liczba uczniów/ dzieci
Sprzężenie: niepełnosprawność intelektualna w stopniu znacznym i autyzm	2
Sprzężenie: niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym i ruchowa	10
Sprzężenie: niepełnosprawność intelektualna w stopniu lekkim, ruchowa, słabowidząca	1
Sprzężenie: niepełnosprawność ruchowa, słabowidząca	1
Sprzężenie: niepełnosprawność intelektualna w stopniu znacznym i ruchowa	3
Sprzężenie: niepełnosprawność intelektualna w stopniu znacznym i słabowidząca	1
Sprzężenie: niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym i słabowidząca	3
Razem	67

Tab. 12 Liczba uczniów w SOSW w Dorohusku z niepełnosprawnością sprzężoną.

7.5 Powiatowy Urząd Pracy w Chełmie

Adres: pl. Niepodległości 1

22-100 Chełm

tel.82 562-76-97

Adres e-mail: luch@praca.gov.pl

Powiatowy Urząd Pracy prowadzi aktywizację zawodową bezrobotnych i poszukujących pracy osób z niepełnosprawnościami. Przy realizacji zadań Powiatowy Urząd Pracy w Chełmie współdziała z organami administracji rządowej i samorządowej, organizacjami pozarządowymi, organizacjami osób bezrobotnych, Powiatową Radą Rynku Pracy, organizacjami pracodawców, związków zawodowych oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz aktywizacji lokalnego rynku pracy.

W grudniu 2024 r. w PUP zarejestrowanych było 3931 (w tym 2110 kobiet) mieszkańców powiatu chełmskiego i miasta Chełma. Niepełnosprawni w liczbie 257 stanowili 6,5 % ogółu bezrobotnych. Natomiast w grupie osób poszukujących pracy stanowili 0,4 % (16 osób). Osoby z zaburzeniami psychicznymi w liczbie 28 osób stanowiącą 10,1 % ogółu osób niepełnosprawnych.



Głównym zadaniem PUP w Chełmie, realizowanych wobec osób z zaburzeniami psychicznymi jest zwiększenie dostępności rehabilitacji zawodowej oraz organizacja poradnictwa zawodowego i szkoleń zawodowych. Realizowane to jest poprzez rozmowy informacyjno-doradcze i przygotowanie Indywidualnych Planów Działania. Poradnictwo zawodowe ma na celu pomoc osobom niepełnosprawnym z zaburzeniami psychicznymi w wyborze odpowiedniego zawodu, miejsca zatrudnienia, kierunku przekwalifikowania lub instrumentu aktywizacji zawodowej.

Ważnym zadaniem urzędu pracy jest promowanie zatrudniania osób niepełnosprawnych. Kampanie szkoleniowo-informacyjne w tym zakresie kierowane są do pracodawców i wspierane przez organizacje pozarządowe i fundacje działające na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi.

7.6 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chełmie

Adres: Plac Niepodległości 1

22-100 Chełm

tel. (82) 562 76 53

Adres e-mail: sekretariat@pcprchelm.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chełmie jest jednostką organizacyjną Powiatu Chełmskiego. Jednostka realizuje zadania powiatu wynikające z ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r., poz. 1214 z późn. zm.), zadania wynikające z ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r., poz. 913 z późn. zm.), zadania wynikające z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r., poz. 49 z późn. zm.) oraz zadania wynikające z ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r., poz. 1673 z późn. zm.).

Pomoc świadczona osobom z niepełnosprawnościami w ramach realizacji zadań z zakresu rehabilitacji społecznej kierowana jest również do osób z zaburzeniami psychicznymi oraz do osób z upośledzeniem umysłowym.

Osoby, których niepełnosprawność została potwierdzona orzeczeniem mają możliwość ubiegania się o dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych do:

- a) uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
- b) sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,



- c) zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
- d) likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
- e) rehabilitacji dzieci i młodzieży,
- f) usług tłumacza języka migowego lub tłumacza – przewodnika.

Dane dotyczące osób niepełnosprawnych korzystających z dofinansowania ze środków PFRON

Lp.	Forma dofinansowania	Symbol niepełnosprawności	2021 r.		2022 r.		2023 r.	
			Dorośli	Dzieci	Dorośli	Dzieci	Dorośli	Dzieci
1.	Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	Choroby psychiczne - 02P	Mężczyźni:8 Kobiety:6	- 02P:1	Mężczyźni:6 Kobiety:11	- 01U:6	Mężczyźni:6 Kobiety:16	- 02P:1
		Upośledzenie umysłowe - 01U	Mężczyźni:6 Kobiety:5	- 01U:2	Mężczyźni:4 Kobiety:3		Mężczyźni:4 Kobiety:5	- 01U:1
		RAZEM:	25	3	24	6	31	2
2.	Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny	Choroby psychiczne - 02P	Mężczyźni:3 Kobiety:2	- 02P:0	Mężczyźni:0 Kobiety:0	- 02P:0	Mężczyźni:0 Kobiety:0	- 02P:0
		Upośledzenie umysłowe - 01U	Mężczyźni:0 Kobiety:1	- 01U:0	Mężczyźni:0 Kobiety:0	- 01U:1	Mężczyźni:1 Kobiety:0	- 01U:1
		RAZEM:	6	0	0	1	1	1
3.	Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	Choroby psychiczne - 02P	Mężczyźni:1 Kobiety:3	- 02P:0	Mężczyźni:4 Kobiety:3	- 02P:1	Mężczyźni:8 Kobiety:5	- 02P:8
		Upośledzenie umysłowe - 01U	Mężczyźni:2 Kobiety:1	- 01U:0	Mężczyźni:9 Kobiety:11	- 01U:8	Mężczyźni:6 Kobiety:11	- 01U:6
		RAZEM:	7	0	27	9	30	14
4.	Dofinansowanie likwidacji barier technicznych	Choroby psychiczne - 02P	Mężczyźni:0 Kobiety:0	- 02P:0	Mężczyźni:0 Kobiety:0	- 02P:0	Mężczyźni:0 Kobiety:0	- 02P:0
		Upośledzenie umysłowe - 01U	Mężczyźni:1 Kobiety:0	- 01U:0	Mężczyźni:0 Kobiety:0	- 01U:0	Mężczyźni:0 Kobiety:0	- 01U:0
		RAZEM:	1	0	0	0	0	0
5.		Choroby	Mężczyźni:2	-	Mężczyźni:1	-	Mężczyźni:2	-



	Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się	psychiczne - 02P Upośledzenie umysłowe - 01U	Kobiety:2 Mężczyźni:3 Kobiety:0	02P:0 - 01U:0	Kobiety:0 Mężczyźni:1 Kobiety:0	02P:0 - 01U:0	Kobiety:2 Mężczyźni:1 Kobiety:2	02P:0 - 01U:0
		RAZEM:	7	0	2	0	7	0
6.	Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych	Choroby psychiczne - 02P Upośledzenie umysłowe - 01U	Mężczyźni:0 Kobiety:0 Mężczyźni:0 Kobiety:0	- 02P:0 - 01U:0	Mężczyźni:0 Kobiety:0 Mężczyźni:1 Kobiety:0	- 02P:0 - 01U:0	Mężczyźni:1 Kobiety:0 Mężczyźni:0 Kobiety:0	- 02P:0 - 01U:0
		RAZEM:	0	0	1	0	1	0
7.	Aktywny Samorząd Moduł II – pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym	Choroby psychiczne - 02P Upośledzenie umysłowe - 01U	Mężczyźni:1 Kobiety:0 Mężczyźni:0 Kobiety:0	----- -----	Mężczyźni:1 Kobiety:0 Mężczyźni:0 Kobiety:0	----- -----	Mężczyźni:1 Kobiety:0 Mężczyźni:0 Kobiety:0	----- -----
		RAZEM:	1	-----	1	----	1	----

Tab. 13 Liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze środków PFRON w latach 2021-2023.

7.7 Dom Pomocy Społecznej w Nowinach

tel. (82) 545 97 97, fax (82) 545,97,97

Adres: Nowiny 101, 22-105 Okszków

Adres e-mail: dps@dpswnowinach.pl

Strona internetowa: www.dpswnowinach.pl

Celem domów pomocy społecznej jest umożliwienie i organizowanie mieszkańcom pomocy w korzystaniu ze świadczeń zdrowotnych przysługujących im na podstawie odrębnych przepisów. Świadczą usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nich przebywających przy uwzględnieniu ich sprawności fizycznej i psychicznej (art. 55 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214).

Dodatkowo od lutego 2025 roku Dom Pomocy Społecznej w Nowinach, może świadczyć usługi wsparcia krótkoterminowego w formie pobytu całodobowego osobom



pełnoletnim wymagającym wsparcia z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niebędącym mieszkańcami domu, ze względu na czasowe ograniczenie możliwości zapewnienia właściwego wsparcia w miejscu zamieszkania przez osoby na co dzień sprawujące opiekę nad tymi osobami (art. 55a. ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2025 r. poz. 1414 z późn. zm.)).

Tabela : Liczba podopiecznych z zaburzeniami psychicznymi i umysłowymi będących pod opieką Domów Pomocy Społecznej w latach 2022-2024*

DPS	Przedział wiekowy	Choroby psychiczne			Upośledzenie umysłowe		
		2022	2023	2024	2022	2023	2024
Dom Pomocy Społecznej w Nowinach	18-30	1	1	4	5	5	5
	31-45	2	2	2	11	12	12
	46-65	15	14	13	30	29	30
	65+	22	22	21	35	31	28
Razem		40	39	40	81	77	75

* opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Domów Pomocy Społecznej

7.8 Dom Pomocy Społecznej w Rejowcu

Adres: ul. Przemysłowa 4

22-360 Rejowiec

tel. 82 575-05-00

fax 82 575-05-00

Adres e-mail: dps@dpsrejowiec.pl

Liczba podopiecznych z zaburzeniami psychicznymi będących pod opieką w Domu Pomocy Społecznej w Rejowcu w latach 2022 -2024:

Przedział wiekowy	Rok 2022	Rok 2023	Rok 2024
	Liczba podopiecznych z zaburzeniami psychicznymi		
18-30 lat	1	1	2
30-45 lat	10	8	8
45- 65 lat	34	31	30
65+	35	38	38
Razem:	80	78	78

Tab. 14 Liczba podopiecznych z zaburzeniami psychicznymi w DPS w Rejowcu wg podziału na wiek.



7.9 Dom Dziecka w Siedliszczu

Dom Dziecka w Siedliszczu powstał w 2005 r. Obecnie jest placówką, która ma możliwość opieki nad 14 wychowankami, posiada 11 wydzielonych miejsc socjalizacyjnych oraz 3 interwencyjne.

Wychowankowie, którzy są umieszczeni w placówce pochodzą ze środowisk dysfunkcyjnych obciążonych problemami alkoholowymi, niewydolnością wychowawczą oraz opiekuńczą rodziców, chorobami psychicznymi członków rodziny, a także niepełnosprawnością intelektualną. W związku z obciążeniami związanymi ze środowiskiem rodzinnym, dzieci często po umieszczeniu w domu dziecka przejawiają różne zaburzenia zachowania, które są diagnozowane, a następnie leczone w warunkach stacjonarnych lub niestacjonarnych.

Wychowankowie korzystają z pomocy pracowników placówki, ale także umawiane są na wizyty do terapeutów lub psychiatrów poza placówką. Dzieje się tak w przypadku kiedy diagnozowany podopieczny wymaga bardziej skomplikowanej terapii bądź pomocy farmakologicznej przy przejawianej agresji bądź stanach depresyjnych, lękowych. Ponadto wychowankowie placówki poddawani są diagnozom w poradniach psychologiczno-pedagogicznych celem weryfikowania ich sprawności intelektualnej oraz dalszego ustalenia pomocy przede wszystkim związanej z edukacją.

W 2024 roku orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego posiadało trzynaścioro dzieci, z czego pięcioro uczęszczało do szkół specjalnych, zaś pozostali kontynuowali naukę w szkołach masowych.

Niejednokrotnie niepełnosprawność intelektualna jest połączona z zaburzeniami zachowania, co wymaga pomocy lekarza specjalisty- psychiatry i leczenia farmakologicznego. Należy jednak zauważyć, że nie jest to zasadą, ponieważ z pomocy psychiatry korzystają także wychowankowie nie posiadający orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

W pracy psychologiczno- pedagogicznej z dziećmi przeprowadzono między innymi zajęcia:

1. Podnoszące motywację do nauki przeprowadzone najczęściej w formie rozmów motywujących.
2. Wpływające na poprawę sytuacji wychowawczej. Najczęściej stosowano metodę słowną.
3. Profilaktyczne dotyczące uzależnień od alkoholu, narkotyków, papierosów, dopalaczy, napojów energetycznych. Najczęściej w formie pogadań, filmów edukacyjnych, pokazów slajdów, prelekcji.
4. Dydaktyczno - wychowawcze dla wszystkich wychowanków z zakresu zauważonych potrzeb.
5. Socjoterapeutyczne ze wskazówkami terapeuty lub psychologa NZOZ Ośrodek



Profilaktyki i Terapii Zdrowia Psychicznego Małgorzata Prystupa w Chełmie, PIEL-MED.PLUS w Chełmie, NZOZ Magnoliowa w Lublinie.

6. Prowadzone pod kątem usamodzielnienia/wyboru szkoły przeprowadzone w formie rozmów, testów, cyklicznych spotkań z doradcą zawodowym w razie potrzeby.
7. Związane ze sferą intymną, współżycia seksualnego, dbania o higienę, spotkanie z pielęgniarką.
8. Dotyczące zdrowego stylu życia, żywienia.
9. Mające na celu poprawę komunikacji pracy w zespole.
10. Eliminowania konfliktów poprzez uczenie sztuki kompromisu.
11. Eliminowania napięć emocjonalnych.
12. Kształtujące poczucia odpowiedzialności i obowiązkowości.
13. Doskonalące umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach.
14. Związane z pracą nad poczuciem własnej wartości.

Liczba dzieci i młodzieży, z zaburzeniami psychicznymi i umysłowymi, przebywająca pod opieką Domu Dziecka w Siedliszczu w 2024 r.

Rok	Przedział wiekowy	Leczeni psychiatrycznie	Niepełnosprawni intelektualnie	Liczba hospitalizacji
2024	9-21	7	13	2

7.10 Warsztaty Terapii Zajęciowej

Na terenie powiatu chełmskiego funkcjonują cztery warsztaty terapii zajęciowej, tj.:

Warsztat Terapii Zajęciowej w Majdanie Zahorodyńskim

Tel. (82) 569 22 53

Adres: Majdan Zahorodyński 1/1

22-130 Siedliszcze

Adres e-mail: wztmajdan@wp.pl

Warsztat Terapii Zajęciowej w Rejowcu Fabrycznym przy Fundacji Rozwoju Rejowca Fabrycznego

tel. (82) 566 35 13

Adres: ul. Mickiewicza 3

22-170 Rejowiec Fabryczny

Adres e-mail: wtz_rejowiec@wp.pl



Warsztaty Terapii Zajęciowej w Sawinie

tel. (82) 567 31 63

Adres: ul. Chełmska 5

22-107 Sawin

Adres e-mail: wtz@gopssawin.pl

Warsztat Terapii Zajęciowej w Wojsławicach

tel. (82) 566 91 27

Adres: ul. Uchańska 114

22-120 Wojsławice

Adres e-mail: wtz_wojswlawice@wp.pl

Do podstawowych form aktywności wspomagającej proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zalicza się uczestnictwo tych osób w warsztatach terapii zajęciowej, zwanych dalej „warsztatami”.

Warsztat oznacza wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówkę stwarzającą osobom niepełnosprawnym, niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Realizacja przez warsztat celu, o którym mowa powyżej, odbywa się przy zastosowaniu technik terapii zajęciowej, zmierzających do rozwijania:

- 1) umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej;
- 2) psychofizycznych sprawności oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym albo podjęcie pracy.

Z rehabilitacji społecznej i zawodowej w ww. warsztatach terapii zajęciowej korzysta łącznie 130 uczestników. Rehabilitacja zawodowa odbywa się w grupach terapeutycznych poprzez terapię zajęciową. W ramach terapii zajęciowej uczestnicy warsztatów mają możliwość korzystania z następujących pracowni terapeutycznych:

- rękodzieła artystycznego,
- krawieckiej,
- ogrodniczo – ekologicznej,
- gospodarstwa domowego,
- poligraficznej,



- ceramiczno – technicznej,
- wikliniarsko – florystycznej,
- umiejętności społecznych i doradztwa zawodowego,
- ogrodniczo – bukieciarskiej,
- stolarskiej.

Działania podejmowane przez warsztaty terapii zajęciowej to również integracja osób z niepełnosprawnością ze środowiskiem poprzez uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych oraz imprezach integracyjnych. Warsztaty prowadzą także działania promujące zdrowie i edukację prozdrowotną oraz działania wspierające edukację i zatrudnienie osób z niepełnosprawnością.

Tabela 15. Liczba uczestników z zaburzeniami psychicznymi oraz z upośledzeniem umysłowym w poszczególnych WTZ w latach 2021-2023 *

Warsztat	Liczba uczestników posiadających orzeczenie o stopniu niepełnosprawności o symbolu 02-P			Liczba uczestników posiadających orzeczenie o stopniu niepełnosprawności o symbolu 01-U		
	Rok	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2021 r.	2022 r.
Wojśławice	5	4	6	16	15	14
Majdan Zahorodyński	14	14	15	14	15	15
Sawin	5	7	7	10	9	10
Rejowiec Fabryczny	6	8	7	18	19	20
Ogółem	30	33	35	58	58	59

*opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z warsztatów terapii zajęciowej

Tabela 16. Liczba uczestników w poszczególnych Warsztatach Terapii Zajęciowej*

Lp.	Warsztaty Terapii Zajęciowej	Stal według zawartych umów
1.	Wojśławice	25
2.	Majdan Zahorodyński	30
3.	Sawin	35
4.	Rejowiec Fabryczny	40
	Ogółem	130

*opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z warsztatów terapii zajęciowej



7.11 Środowiskowe Domy Samopomocy

Na terenie Powiatu Chełmskiego funkcjonują cztery Środowiskowe Domy Samopomocy:

Środowiskowy Dom Samopomocy „Cytrynka”

tel./fax (82) 566 16 08

Adres: ul. I Armii Wojska Polskiego 25

22-175 Dorohusk

Środowiskowy Dom Samopomocy „Wrzos”

tel. (82) 568 04 33

Adres: Wólka Leszczańska 34a

22-114 Żmudź

Środowiskowy Dom Samopomocy w Sawinie

tel/faks (82) 567 34 05

Adres: ul. Rynek 18a

22-107 Sawin

Środowiskowy Dom Samopomocy

Adres: ul. Lubelska 24

22-170 Rejowiec Fabryczny

tel. 82 566 30 13

Są to placówki udzielające wsparcia dziennego dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz zaburzeniami dwubiegunowymi sprzężonymi. Celem ich jest zmniejszenie skutków niepełnosprawności w sferze zdrowia psychicznego oraz fizycznego poprzez prowadzenie różnych form treningów, m.in. umiejętności samoobsługowych i zaradności życiowej, kulinarnych i gospodarowania własnymi środkami finansowymi.

Tabela 17 . Liczba miejsc statutowych w poszczególnych Środowiskowych Domach Samopomocy*

Nazwa Środowiskowego Domu Samopomocy	Środowiskowy Dom Samopomocy „Cytrynka” w Dorohusku	Środowiskowy Dom Samopomocy w Rejowcu Fabrycznym	Środowiskowy Dom Samopomocy w Sawinie	Środowiskowy Dom Samopomocy „Wrzos”
Liczba miejsc statutowych	25	30	27	40



* opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych ze Środowiskowych Domów Samopomocy.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Sawinie jest formą wsparcia dla osób cierpiących na zaburzenia psychiczne oraz niepełnosprawność intelektualną. Głównym celem organizowania tej formy pomocy jest podniesienie jakości życia i zapewnienie oparcia społecznego osobom, które z powodu choroby mają poważne trudności w życiu codziennym. Polega to przede wszystkim na podtrzymywaniu i rozwijaniu umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia. Oparcie to w szczególności dotyczy partnerskiej rady i pomoc w sprawach związanych ze współżyciem społecznym, gospodarowaniem pieniędzmi, załatwieniem spraw poza domem, wykonywaniem różnych zajęć i prac, aktywnym spędzaniem czasu wolnego, motywowaniem do pracy przez wykorzystanie posiadanych umiejętności, utrzymaniem kontaktów z rodziną i przyjaciółmi. Wszystkim tym działaniom przyświeca myśl by utrzymać uczestników ŚDS w ich środowisku społecznym i rodzinnym.

Zajęcia w ŚDS są prowadzone przez wykwalifikowany zespół pracowników, składający się z kierownika, instruktorów terapii zajęciowej, pielęgniarki, fizjoterapeuty oraz pracownika socjalnego. Zajęcia te obejmują:

- trening funkcjonowania w codziennym życiu, w tym: trening dbałości o wygląd zewnętrzny, trening nauki higieny, trening kulinarny, trening umiejętności praktycznych, trening gospodarowania własnymi środkami finansowymi;
- trening umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów, w tym: kształtowanie pozytywnych relacji uczestnika z osobami bliskimi, sąsiadami, z innymi osobami w czasie zakupów, w środkach komunikacji publicznej, w urzędach, w instytucjach kultury;
- trening umiejętności spędzania czasu wolnego, w tym: rozwijanie zainteresowań literaturą, audycjami radiowymi, telewizyjnymi, Internetem, udział w spotkaniach towarzyskich i kulturalnych;
- poradnictwo psychologiczne;
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych;
- pomoc w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych, w tym uzgadnianie i pilnowanie terminów wizyt u lekarza, pomoc w zakupie leków, pomoc w dotarciu do jednostek ochrony zdrowia;
- niezbędną opiekę;
- terapię ruchową, w tym: zajęcia sportowe, turystykę i rekreację;
- posiłek w porze obiadowej;



- inne formy postępowania przygotowujące do uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej lub podjęcia zatrudnienia, w tym w warunkach pracy chronionej na przystosowanym stanowisku pracy.

Środowiskowy Dom Samopomocy „Wrzos”,

Adres: Wólka Leszczańska 34 A,

22-114 Żmudź

Adres e-mail: sdswrzos@o2.pl

tel. 82 568 04 33, 82 564 21 75

Zadania:

Do zakresu działania ŚDS należy:

- 1) organizowanie i realizacja działań sprzyjających rehabilitacji społecznej uczestników;
- 2) inicjowanie i prowadzenie działań mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i marginalizacji uczestników;
- 3) organizowanie zajęć terapeutycznych dostosowanych do stanu zdrowia i sprawności psychofizycznej uczestników;
- 4) organizowanie zajęć prowadzących do optymalizacji funkcjonowania uczestników na płaszczyźnie zdrowotnej i fizycznej;
- 5) szerzenie różnych form integracji społecznej uczestników;
- 6) współpraca z rodzinami uczestników;
- 7) upowszechnianie wiedzy na temat zdrowia psychicznego, kształtowanie zachowań i stylu życia korzystnych dla zdrowia psychicznego, rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu;
- 8) prowadzenie działań o charakterze informacyjnym i promocyjnym cele kształtowania pozytywnego wizerunku osoby niepełnosprawnej.

7.12 Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej

Tabela 18. Wykaz Ośrodków Pomocy Społecznej na terenie Powiatu Chełmskiego*

Lp.	Nazwa	Adres
1.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białopolu	22-135 Białopole, ul. Chełmska 1
2.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dorohusku	22-175 Dorohusk, ul. Niepodległości 32
3.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dubience	22-145 Dubienka, ul. 3 Maja 6
4.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamieniu	22-113 Kamień, ul. Hrubieszowska 40/1
5.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Leśniowicach	22-122 Leśniowice 22 A
6.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rejowcu	22-360 Rejowiec, ul. Wiktoryna Zaleskiego 1
7.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rejowcu Fabrycznym	22-170 Rejowiec Fabryczny, Krasne 31



8.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rejowcu Fabrycznym	22-169 Rejowiec Fabryczny, ul. Lubelska 24
9.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rudzie-Hucie	22-110 Ruda Huta, ul. Niepodległości 36
10.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sawinie	22-107 Sawin, ul. Chełmska 5
11.	Ośrodek Pomocy Społecznej w Siedliszczu	22-130 Siedliszcze, ul. Szpitalna 15a
12.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wierzbicy	22-150 Wierzbica, ul. Włodawska 5
13.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wojsławicach	22-120 Wojsławice, Rynek 30
14.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żmudzi	22-114 Żmudź, ul. Kasztanowa 24
15.	Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Chełm	Pokrówka, ul. Gminna 18, 22-100 Chełm

Celem działalności ośrodków pomocy społecznej jest m. in.: prowadzenie pracy socjalnej, rozumianej jako działalność zawodowa skierowana na pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie. Na podstawie art. 18 ust. 1 pkt 5 ustawy o pomocy społecznej, do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Zgodnie z art. 8 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, podmioty działające na podstawie ustawy o pomocy społecznej, tj. gminne ośrodki pomocy społecznej, zwane dalej „organami do spraw pomocy społecznej”, w porozumieniu z podmiotami leczniczymi udzielającymi świadczenia zdrowotne w zakresie psychiatrycznej opieki zdrowotnej organizują na obszarze swojego działania oparcie społeczne dla osób, które z powodu choroby psychicznej lub upośledzenia umysłowego mają poważne trudności w życiu codziennym, zwłaszcza w kształtowaniu swoich stosunków z otoczeniem, w zakresie edukacji, zatrudnienia oraz w sprawach bytowych.

W myśl art. 8 ust. 2 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, oparcie społeczne polega w szczególności na:

1. Podtrzymywaniu i rozwijaniu umiejętności niezbędnych do samodzielnego, aktywnego życia.
2. Organizowaniu w środowisku społecznym pomocy ze strony rodziny, innych osób, grup, organizacji społecznych i instytucji.
3. Udzielaniu pomocy finansowej, rzeczowej oraz innych świadczeń na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.



7.13 Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności

Adres: Plac Niepodległości 1,

22 – 100 Chełm

Adres: e-mail: pzoon@umchelm.pl

parter – pokój nr 1

tel.: 82 565 33 79, 538 34 25 38

- powołuje i odwołuje Prezydent Miasta Chełm, w ramach zadań realizowanych z zakresu administracji rządowej.
- Zespół na mocy decyzji Wojewody Lubelskiego obejmuje swoim zasięgiem Miasto Chełm, powiat chełmski oraz powiat krasnostawski.
- Zadania i zakres działania Zespołu określają przepisy dotyczące rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudniania osób niepełnosprawnych.
- Do zadań Zespołu należą w szczególności sprawy:
 - a) wydawania orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności oraz o wskazaniach do ulg i uprawnień;
 - b) wydawania legitymacji osoby niepełnosprawnej;
 - c) wydawania kart parkingowych na podstawie przepisów ustawy prawo o ruchu drogowym.

Tab. 19 Liczba orzeczeń wydanych w latach 2020-2023 z powodu upośledzenia umysłowego i chorób psychicznych wg wieku i płci.⁶

ROK	PRZYCZYNA	STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI				WIEK								PŁEĆ	
		znaczny	umiarkowany	lekki	razem	0-3	4-7	8-16	16-25	26-40	41-60	60+	K	M	
2020	01-U upośledzenie umysłowe	7	17	0	24	1	2	6	17	6	0	1	12	21	
	02-P choroby psychiczne	15	38	17	70	0	0	1	5	18	27	20	33	38	
2021	01-U upośledzenie umysłowe	14	8	1	23	0	5	9	6	7	5	5	15	22	
	02-P choroby	19	33	16	68	0	0	3	7	15	18	28	36	35	

⁶ Dane przekazane przez Powiatowy Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Chełmie. Opracowanie własne.



	psychiczne													
2022	01-U upośledzenie umysłowe	15	24	0	39	0	2	7	17	16	5	1	25	23
	02-P choroby psychiczne	28	69	22	119	0	0	2	8	35	31	45	59	62
2023	01-U upośledzenie umysłowe	6	26	0	32	1	5	16	9	20	3	0	28	26
	02-P choroby psychiczne	29	72	18	119	0	0	1	6	34	36	43	57	63

Tab. 20 Wykształcenie i zatrudnienie osób powyżej 16 roku życia, które w danym roku uzyskały stopień niepełnosprawności.⁷

ROK		WYKSZTAŁCENIE					ZATRUDNIENIE	
	Przyczyna niepełnosprawności	mniej niż podstawowe	podstawowe	zasadnicze	średnie	wyższe	TAK	NIE
2020	01-U upośledzenie umysłowe	7	12	3	2	0	0	24
	02-P choroby psychiczne	2	25	13	25	5	4	66
2021	01-U upośledzenie umysłowe	12	5	3	3	0	1	22
	02-P choroby psychiczne	7	21	16	15	9	1	67
2022	01-U upośledzenie umysłowe	11	17	11	0	0	0	39
	02-P choroby psychiczne	7	43	29	29	11	9	110
2023	01-U upośledzenie umysłowe	4	17	10	1	0	0	32
	02-P choroby psychiczne	9	42	24	30	14	11	108

⁷ Dane przekazane przez Powiatowy Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Chełmie. Opracowanie własne.



8. Stowarzyszenie Tak Niewiele

Adres: ul. J. Młodowskiej 16
22-100 Chełm

Stowarzyszenie Tak Niewiele jest organizacją pozarządową, posiadającą status organizacji OPP. Od 17 września 2013 roku stowarzyszenie wspomaga osoby potrzebujące, prowadząc szereg akcji charytatywnych, profilaktycznych i edukacyjnych na terenie całej polski.

Stowarzyszenie oprócz wsparcia materialnego i rzeczowego organizuje szereg akcji społeczno – edukacyjnych, kształtujących empatię i zachowania prospołeczne skierowane do dzieci młodzieży i dorosłych z rejonu całej polski - Życzenia Uśmiechu, Pokoloruj Świat Seniora, Ale jaja, Tak Niewiele. Kilka razy w roku prowadzi zbiórki rzeczowe, angażując charytatywnie dzieci i młodzież z placówek oświatowych na terenie całego województwa lubelskiego. Od 2018 do 2021 roku stowarzyszenie prowadziło rekomendowane programy profilaktyczne dla rodziców - Szkoła dla Rodziców i wychowawców. Od 2018 do 2025 roku organizuje warsztaty wyjazdowe z zakresu profilaktyki zdrowia dzieci, młodzieży oraz rodzin – Zobaczyc więcej, Zasługuję na więcej, Zanim będzie za późno, Bliżej siebie, Razem możemy więcej, Jesteś ważny. W ramach profilaktyki zdrowia psychicznego w 2024 roku Stowarzyszenie Tak Niewiele zorganizowało dwie konferencje poświęcone problematyce depresji 03.04.2024 r. – Zobaczyc więcej oraz 25.10.2024 r. – Konferencję Ożyj. Od 2025 roku. stowarzyszenie rozpoczęło współpracę ze szpitalem Neuropsychiatrycznym w Lublinie w ramach stworzenia systemu wsparcia środowiskowego dla dzieci i młodzieży. Od września 2025 roku stowarzyszenie uruchamia konsultacje telefoniczne dla osób w kryzysie psychicznym zgodnie z programem „Most Nadziei” refundowanym ze środków finansowych Urzędu Miasta Chełm.

Stowarzyszenie realizuje swoje cele poprzez:

1. Opracowywanie i realizację programów aktywnej pomocy zgodnej z ideą „pomoc za pomoc”, tworzenie baz danych osób oraz osób i instytucji ofiarujących pomoc i współpracujących ze stowarzyszeniem oraz osób potrzebujących.
2. Opracowywanie i realizację programów pomocy skierowanych do: dzieci, młodzieży, rodzin i osób w trudnej sytuacji materialnej, życiowej oraz innych osób i grup potrzebujących wsparcia.
3. Opracowywanie i realizację programów edukacyjno- społecznych.



4. Prowadzenie działalności informacyjno-promocyjnej i edukacyjno- szkoleniowej m. in. poprzez organizację szkoleń, konferencji oraz publikację materiałów w formie plakatów, ulotek, broszur itp.
5. Organizowanie konferencji, seminariów, szkoleń, warsztatów z zakresu profilaktyki zdrowia.
6. Organizowanie koncertów, imprez, eventów, zbiórek, wyjazdów integracyjnych i innych form pomocy charytatywnej.
7. Prowadzenie teleporady dla osób w kryzysie psychicznym
8. Wsparcie osób oraz rodzin na poziomie indywidualnym, instytucjonalnym i społecznym poprzez organizowanie i udzielanie kompleksowej pomocy, z szeroko pojętą profilaktyką, leczeniem, rehabilitacją i readaptacją społeczną osób potrzebujących.
9. Prowadzenie punktu konsultacyjno – diagnostycznego.
10. Prowadzenie stałego kiermaszu charytatywnego.
11. Aktywizację społeczną osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
12. Organizację praktyk i staży zawodowych.
13. Organizację akcji społecznych na rzecz ekologii i ochrony środowiska oraz wspieranie inicjatyw ekologicznych.
14. Promocję profilaktyki zdrowia, aktywności fizycznej, zdrowego odżywiania i stylu życia.
15. Działania na rzecz rozwoju edukacji i oświaty w szczególności poprzez: finansowanie nagród i innych form motywacji w procesie edukacyjnym,
16. Organizowanie kampanii społecznych w celu zwiększenia świadomości w zakresie celów statutowych.

9. MONITORING I SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Monitorowanie przebiegu realizacji Programu odbywać się będzie w oparciu o coroczne sprawozdania podmiotów zaangażowanych w jego realizację i wskazanych w harmonogramie zadań POZP jako jednostki odpowiedzialne.

Corocznie w ramach programu Zespół koordynujący realizację Narodowego Programu Ochrony zdrowia Psychicznego w Powiecie Chełmskim na lata 2024-2030, dokona dokładnej analizy realizacji programu oraz przygotuje i przedłoży Zarządowi Powiatu wymagane sprawozdanie.



10. PODSUMOWANIE

Osoby borykające się z problemami psychicznymi, to jedna z grup społecznych narażona na ubóstwo oraz wykluczenie społeczne. Celem tego programu jest zapobieganie takim sytuacjom i wzmocnienie wsparcia udzielanego przez powiatowe jednostki, świadczące szeroko pojęte usługi na rzecz społeczeństwa. Mowa tu m.in. o pomocy w zakresie funkcjonowania tych osób na rynku pracy, czy też w dostępie do oświaty i pomocy społecznej.

Osoby niepełnosprawne z zaburzeniami psychicznymi są często pomijane w życiu społecznym z powodu niewystarczającego zaangażowania organizatorów pomocy społecznej w budowanie dogodnych warunków, które pomogłyby w zaspokojeniu podstawowych potrzeb życiowych. Małe zainteresowanie takimi osobami przejawia się w niewielkiej liczbie programów oraz działań, które pozwoliłyby na poprawę warunków życiowych, przełamaniu barier oraz przeciwdziałania wykluczeniu zawodowemu. Stwierdzić należy, że w ostatnich latach znacząco sytuacja zaczęła się poprawiać. Przybywa jednak stale osób, które tej pomocy oczekują, więc jest jeszcze wiele do zrobienia.

Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2024-2030 powstał w oparciu o wiedzę i doświadczenie osób pracujących w Starostwie Powiatowym w Chełmie oraz jednostkach powiatowych. Do zespołu dołączyła jedna osoba reprezentująca stowarzyszenie udzielające pomocy osobom niepełnosprawnym. Dzięki tak dobranemu składowi zespołu możliwe było przedstawienie „wachlarza” działań na rzecz osób wymagających wsparcia, które doświadczają różnego rodzaju problemów psychicznych. Niniejszy program jest nie tylko dokumentem wytyczającym zadania, które są podejmowane przez różne jednostki sektora publicznego w zakresie ochrony zdrowia psychicznego obywateli. Jest też bazą wiedzy dla osób, które tego wsparcia poszukują dla siebie, bądź osób trzecich.

Czynności podjęte w Programie mają w głównej mierze zapewnić osobom niepełnosprawnym z zaburzeniami psychicznymi większego dostępu do opieki zdrowotnej i innej pomocy w środowisku lokalnym, ze szczególnym naciskiem na promocję działań z zakresu promocji zdrowia psychicznego oraz zmniejszanie różnicowania w dostępie do świadczeń zdrowotnych oraz pogłębianie współpracy między podmiotami realizujących Program.